

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Ekonomických teorií

Bakalářská práce

Fiskální Politika v ČR a její nástroje

Daniel Idžakovič

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Daniel Idžakovič

Podnikání a administrativa

Název práce

Fiskální politika v ČR a její nástroje

Název anglicky

Fiscal policy in the Czech Republic and its tools

Cíle práce

Cílem bakalářská práce je identifikace aktuální fiskální politiky v České republice, nástrojů fiskální politiky, se kterými operuje a následný vliv na občana a hospodářský růst ČR nebo rozvoj země. Dále se zabývá historií fiskální politiky v novodobé ČR po roce 1991. Cílem práce je prostřednictvím provedené identifikace zhodnotit úspěšnost současné fiskální politiky v ČR a navrhnout možné změny, které by mohly vést k lepšímu hospodářskému výkonu země.

Metodika

Na začátku se práce zaměří na analýzu a deskripci fiskální politiky v ČR, která zahrnuje zhodnocení používaných opatření a nástrojů. Následně je provedeno srovnání fiskálních politik v Evropě a USA, aby bylo možné získat širší perspektivu a porovnat různé přístupy k podpoře ekonomického růstu.

Dále budou provedeny rozhovory s odborníky z oblasti fiskální politiky. Tyto rozhovory poskytují hlubší názory a odborné pohledy na aspekty fiskální politiky v kontextu ekonomického růstu a nezaměstnanosti. Odborníci přinášejí své perspektivy a hodnocení účinnosti jednotlivých nástrojů fiskální politiky a jejich vliv na ekonomiku.

Na základě provedené analýzy a rozhovorů je následně provedena syntéza získaných poznatků a výsledků. Tato syntéza slouží k identifikaci nástrojů, které mohou pozitivně nebo negativně ovlivnit fiskální politiku a nezaměstnanost v ČR. V rámci syntézy jsou shrnuty klíčové poznatky a formulována doporučení pro další rozvoj fiskální politiky v ČR.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

fiskální politika, nástroje fiskální politiky, veřejný rozpočet, schodek, státní dluh, makroekonomie, nezaměstnanost, inflace, HDP, hospodářské cykly

Doporučené zdroje informací

BACHANOVÁ, Veronika. *Fiskální politika v prostředí Evropské hospodářské a měnové unie*. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-526-8.

DOLEŽALOVÁ, Jitka. *Politický cyklus a fiskální politika: význam jejich vztahu pro hospodářskou politiku*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7142-1.

IZÁK, Vratislav; VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. *Fiskální politika*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-0976-1.

Kolektiv autorů, *Rozpočet a financování: obce, kraje, hl. m. Praha, organizační složky státu, příspěvkové organizace, svazky obcí : zákony, nařízení vlády, vyhlášky : změny rozpočtových pravidel od 1.1.2022, nová vyhláška o rozpočtové skladbě : redakční uzávěrka 12.1.2022*. Ostrava: Sagit, 2022. ÚZ : úplné znění. ISBN 978-80-7488-508-2.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Fiskální a měnová politika a jejich vliv na mezinárodní podnikání a konkurenceschopnost v zemích EU*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-493-0.

KUKALOVÁ, Gabriela. *Místní finance v ČR. Vydání třetí*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2022. ISBN 978-80-213-3166-2.

ŘEŽÁBEK, Pavel; UNIVERZITA KARLOVA. *Měnová politika a její interakce s politikou fiskální*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1894-4.

1906

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 10. 8. 2023

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 02. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Fiskální Politika v ČR a její nástroje" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2024 _____

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkoval všem, kteří mi byli nápomocní při zpracování této práce. Především bych touto cestou poděkoval paní prof. Ing. PhDr. Lucii Severové, Ph.D. za odborné rady, velmi vstřícný přístup a čas, který mi věnovala při vedení této bakalářské práce.

Fiskální politika v ČR a její nástroje

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je Fiskální politika v ČR a její nástroje.

Teoretická část zkoumá obecný pojem fiskální politiky, zejména jeho definici a nástroje. Dále se zabývá pojmy spojené s fiskální politikou, které mají přímý či nepřímý vliv. Obecná znalost fiskální politiky je nezbytná pro porozumění dalších problematik, které se objevují v této bakalářské práci. Jsou to problematiky HDP, inflace nebo hospodářský cyklus. Pochopení těchto pojmů a principů vede k porozumění historických milníků fiskální politiky a vlivů na občany země. Zdroj pojmů pochází z odborné literatury tištěné i textové z webových stránek.

Praktická část práce je zaměřena na analýzu aktuální fiskální politiky v České republice a následné zhodnocení úspěšnosti v konkrétních obdobích dle sestavy vlády od roku 2014 do roku 2023. Práce se orientuje také na analýzu úspěchů či nezdarů v zmiňovaném rozmezí zjišťování. Data jsou zpracována pro každý rok zvlášť a jsou čerpána z internetových zdrojů, jako jsou stránky Českého statistického úřadu, Ministerstva financí a dalších odborných internetových zdrojů. V závěru práce jsou navrženy změny či transformace postupů a kroků vlády ČR. Výsledným cílem je zajistit odborný výklad o problematice fiskální politiky a zhodnocení fungování politiky v daném časovém rozmezí.

Klíčová slova: fiskální politika, nástroje fiskální politiky, veřejný rozpočet, schodek, státní dluh, makroekonomie, nezaměstnanost, inflace, HDP, hospodářské cykly

Fiscal policy in the Czech Republic and its tools

Abstract

The topic of the bachelor's thesis is Fiscal Policy in the Czech Republic and Its Instruments. The theoretical part examines the general concept of fiscal policy, especially its definition and instruments. It also deals with concepts related to fiscal policy that have a direct or indirect impact. A general understanding of fiscal policy is essential for comprehending other issues addressed in this bachelor's thesis, such as GDP, inflation, or the business cycle. Understanding these concepts and principles leads to an understanding of the historical milestones of fiscal policy and its effects on the country's citizens. The source of these concepts is from specialized literature in printed form as well as from web-based sources.

The practical part of the thesis focuses on analyzing the current fiscal policy in the Czech Republic and subsequently evaluating its effectiveness during specific periods according to the composition of the government from 2014 to 2023. The thesis also aims to analyze the successes or failures within the mentioned timeframe. Data are processed for each year separately and are drawn from online sources such as the website of the Czech Statistical Office, the Ministry of Finance, and other specialized internet sources. In the conclusion of the thesis, changes or transformations of the government's procedures and steps in the Czech Republic are proposed. The ultimate goal is to provide expert insights into the issues of fiscal policy and evaluate the functioning of the policy within the specified timeframe.

Keywords: fiscal policy, fiscal policy instruments, public budget, deficit, national debt, macroeconomics, unemployment, inflation, GDP, business cycles

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Definice fiskální politiky.....	15
3.1.1 Restriktivní fiskální politika	15
3.1.2 Expanzivní fiskální politika	16
3.2 Cíle fiskální politiky.....	16
3.2.1 Stabilizace hospodářského cyklu	16
3.2.2 Podpora růstu HDP a zaměstnanosti.....	17
3.3 Nástroje fiskální politiky	17
Progresivní daňový systém.....	17
Systém sociálního zabezpečení	18
3.3.1 Státní rozpočet	18
3.3.2 Daně	18
3.3.3 Transfery	19
3.4 Historické milníky fiskální politiky ČR.....	19
3.4.1 Rok 1990 - Po pádu komunismu.....	19
3.4.2 Rok 1993 - Vznik České republiky.....	20
3.4.3 Rok 2004 - Vstup do Evropské unie.....	20
3.4.4 Rok 2007 - Nepřijetí eura v ČR.....	20
3.4.5 Rok 2008 - Finanční krize	21
3.4.6 Rok 2013 - Zavedení daňových reforem	21
3.4.7 Rok 2020 - Pandemie COVID-19.....	21
3.4.8 Současnost – Fiskální politika v rekonstrukci	22
3.5 Hrubý domácí produkt	23
3.6 Inflace.....	24
3.7 Platební bilance	25
3.8 Přímý vlivy fiskální politiky na občana	26
3.8.1 Daňové zatížení.....	26
3.8.2 Inflace	26
3.8.3 Ekonomický růst.....	27
3.8.4 Sociální dávky.....	27
3.8.5 Zaměstnanost	27
3.8.6 Dlouhodobá udržitelnost.....	27

3.9	Rozpočtová soustava	29
3.9.1	Veřejné rozpočty a mimorozpočtové fondy	29
3.9.2	Státní rozpočet.....	30
	Příjmy státního rozpočtu.....	31
	Výdaje státního rozpočtu	31
4	Praktická část	33
4.1	Rok 2014	34
4.1.1	Makroekonomické ukazatele roku 2013 a 2014	34
4.1.2	Záměr fiskální politiky	34
4.1.3	Makroekonomický vývoj	35
4.1.4	Státní rozpočet.....	35
4.1.5	Fiskální souhrn	35
4.2	Rok 2015	37
4.2.1	Makroekonomické ukazatele v r. 2014, 2015	37
4.2.2	Záměr fiskální politiky	37
4.2.3	Makroekonomický vývoj	38
4.2.4	Státní rozpočet.....	38
4.2.5	Fiskální souhrn	39
4.3	Rok 2016	40
4.3.1	Makroekonomický ukazatele v r. 2014, 2015 a 2015	40
4.3.2	Záměr fiskální politiky	40
4.3.3	Makroekonomický vývoj	41
4.3.4	Státní rozpočet.....	41
4.3.5	Fiskální souhrn	41
4.4	Rok 2017	42
4.4.1	Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2017	42
4.4.2	Záměr fiskální politiky	42
4.4.3	Makroekonomický vývoj	43
4.4.4	Státní rozpočet.....	43
4.4.5	Fiskální souhrn	44
4.5	Rok 2018	45
4.5.1	Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2018	45
4.5.2	Záměr fiskální politiky	45
4.5.3	Makroekonomický vývoj	46
4.5.4	Státní rozpočet.....	46
4.5.5	Fiskální souhrn	46
4.6	Rok 2019	47
4.6.1	Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2019	47
4.6.2	Záměr fiskální politiky	47
4.6.3	Makroekonomický vývoj	48

4.6.4	Státní rozpočet	48
4.6.5	Fiskální souhrn.....	48
4.7	Rok 2020	49
4.7.1	Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2020	49
4.7.2	Záměr fiskální politiky.....	49
4.7.3	Makroekonomický vývoj	50
4.7.4	Státní rozpočet	50
4.7.5	Fiskální souhrn.....	51
4.8	Rok 2021	52
4.8.1	Makroekonomické ukazatele v roce 2014 až 2021	52
4.8.2	Záměr fiskální politiky.....	52
4.8.3	Makroekonomický vývoj	53
4.8.4	Státní rozpočet	53
4.8.5	Fiskální souhrn.....	53
4.9	Rok 2022	54
4.9.1	Makroekonomické ukazatele v roce 2014 až 2022.....	54
4.9.2	Záměr fiskální politiky.....	54
4.9.3	Makroekonomický vývoj	55
4.9.4	Státní rozpočet	55
4.9.5	Fiskální souhrn.....	56
4.10	Rok 2023	57
4.10.1	Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2023	57
4.10.2	Záměr fiskální politiky.....	57
4.10.3	Makroekonomický vývoj	58
4.10.4	Státní rozpočet	58
4.10.5	Fiskální souhrn.....	58
5	Výsledky a diskuse	60
6	Závěr.....	62
7	Seznam použitých zdrojů	64
7.1	Knižní Literatura	64
7.2	Internetové zdroje.....	65
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	69
8.1	Seznam obrázků	69
8.2	Seznam grafů.....	69
8.3	Seznam tabulek	69
8.4	Seznam rovnic	69
8.5	Seznam použitých zkratk.....	69

1 Úvod

Fiskální politika představuje soubor opatření, která stát používá k ovlivňování ekonomiky prostřednictvím veřejných financí. Tento nástroj zahrnuje kontrolu vládních výdajů, nastavení daní a řízení veřejného dluhu. Hlavním cílem fiskální politiky je dosáhnout makroekonomické stability a podpořit ekonomický růst. Fiskální politika se tedy zaměřuje na to, jak vláda využívá své výdaje a zdanění k ovlivňování ekonomiky a dosahování specifických cílů.

Je důležité, aby každý člen společnosti měl alespoň základní povědomí o tom, co fiskální politika zahrnuje a jaký vliv má na ekonomiku a na ně samotné. Proto je taky psána tato práce, pro informovanost veřejnosti. Pochopení zejména jednotlivých kroků vlády například v aktuální krizi, kdy je třeba udržet zdravý státní rozpočet, vede k většímu klidu dané země a nedochází k nepokojům. Znalost fiskální politiky umožňuje občanům a podnikům lépe porozumět rozhodnutím vlády, která mohou mít vliv na jejich každodenní život a ekonomickou situaci. To může napomoci ve vytváření vlastních finančních plánů, plánování investic a pochopení dopadů vládních politik na jejich pracovní a osobní život. Díky informovanosti o fiskální politice mohou občané lépe posoudit a podpořit nebo naopak kritizovat vládní politiku a mohou se aktivněji zapojit do veřejné debaty a rozhodování ve prospěch celé společnosti.

Bakalářská práce si klade za cíl detailně prozkoumat aktuální fiskální politiku v České republice, neboť její problematika není jednoznačně proveditelná. Na toto téma by se měl klást větší důraz, jelikož ovlivňuje každého občana ČR. Otázka fiskální politiky bude podrobně vysvětlena, podložena praktickými případy a příklady z praxe. K tomu se váže propojení s makroekonomickými ukazateli, které jdou ruku v ruce s fiskální politikou, neboť právě ona dokáže ukazatele regulovat a zlepšovat pomocí svých nástrojů. Práce klade důraz na konkrétní data, legislativní změny a aktuality z parlamentu. Dále se práce zabývá analýzou časové řady od roku 2014–2023, kde je fiskální politika vysvětlena na příkladech a aktuálním dění v jednotlivých letech. V těchto letech je názorně ukázáno, jak se dají používat nástroje fiskální politiky jaké výzvy ji mohou čekat a do jakých do jakých se může dostat ekonomika v České republice. Důvodem volby této časové řady je rozmanitost seskupení vlád, velkých výkyvů ekonomiky a také změna hospodářského cyklu, kde v takových podmínkách je fiskální politika nejvíce vidět a je možné ji lépe popsat.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je ukázat a vysvětlit problematiku fiskální politiku občanům české republiky a s tím spojené makroekonomické jevy. Dílčím cílem je zhodnocení fungování vlády z hlediska fiskální politiky od roku 2014 do roku 2023 a následné navrhnutí změn, které by pozitivně ovlivnily makroekonomické jevy a zlepšily životní standard občanů české republiky. Dále je dílčím cílem práce prezentovat konkrétní příklady kroků fiskální politiky z časové řady od roku 2014 do roku 2023, aby bylo možné lépe ilustrovat vliv těchto opatření na ekonomiku a ukázat jejich konkrétní dopady na občany a podniky. Dalším dílčím cílem je přispět odborným textem k informovanosti veřejnosti o fiskální politice a jejím vlivu na ekonomiku, čímž by se zvýšila úroveň ekonomické gramotnosti a schopnost veřejnosti porozumět rozhodnutím vlády.

2.2 Metodika

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V části teoretické byla provedena *deskriptivní analýza* literárních zdrojů českých autorů, jako jsou Brčák Josef, Bohuslav Sekerka a Stará (Makroekonomie, 2014), Brčák, Sobotka, Severová a Stará (Makroekonomie, 2020), Izák Vratislav (Fiskální politika, 2008), Doležalová Jitka (Politický cyklus a fiskální politika, 2014) a Bachová Veronika (Fiskální politika v prostředí evropského hospodářství, 2014). Tyto zdroje poskytly základ pro porozumění fiskální politiky v České republice. Současně byly čerpány informace z internetových zdrojů, zejména z webových stránek Českého statistického úřadu a ministerstva financí. V této části byla vysvětlena fiskální politika obecně, s důrazem na její definici, která zahrnuje soubor opatření, jež vláda přijímá v oblasti veřejných financí s cílem ovlivnit ekonomickou aktivitu a stabilitu. Dále byly detailně rozebrány konkrétní nástroje fiskální politiky v českém prostředí, jako jsou změny daní, výdajové škrty či investice do infrastruktury. Dále byla popsána historie milníků fiskální politiky v České republice, včetně klíčových politických rozhodnutí a ekonomických událostí, jež ovlivnily formování fiskální politiky v zemi. Fungování státního rozpočtu, který se skládá z výdajové a příjmové části, bylo také podrobně rozebráno. Tyto informace byly doplněny o konkrétní příklady z aktuální situace, které ilustrovaly fungování státního rozpočtu v praxi a jeho vliv na ekonomiku a společnost.

V praktické části byla představena časová řada fiskální politiky od roku 2014 do roku 2023. Pomocí metody *deskriptivní analýzy* a *komparativní analýzy* byly zkoumány záměry fiskální politiky, makroekonomický vývoj, státní rozpočty a fiskální souhrny za daný rok. Data byla primárně čerpána z internetových zdrojů ministerstva financí, jako je fiskální výhled a státní rozpočet v kostce, a dále ze stránek Českého statistického úřadu, kde probíhala kompilace informací o makroekonomickém vývoji v České republice. Pro přesnější zobrazení makroekonomických ukazatelů byly vytvořeny jednoduché grafy, jež zachycují časovou řadu. Z těchto analýz byly vyvozeny určité závěry a doporučení pomocí *metody syntézy*, jež mohou posloužit jako podklad pro budoucí fiskální politiku a zlepšení hospodaření státu.

3 Teoretická východiska

3.1 Definice fiskální politiky

Fiskální neboli rozpočtová politika je nástroj hospodářské politiky vlády, která takto ovlivňuje ekonomiku skrze vládní výdaje a daně. Fiskální politika je klíčovým prvkem celkové ekonomické politiky státu. Společně s dalšími nástroji, jako je monetární politika (řízení peněžní zásoby a úrokových sazeb), politika zahraničního obchodu (kontrola obchodního bilance) a důchodová politika (sociální dávky a důchody), hraje důležitou roli při dosahování makroekonomické stability státu. Fiskální politika se zabývá utvářením jak příjmové stránky rozpočtu (daně, cla, sociální pojištění), tak výdajovou stránkou (investice ve zdravotnictví, sociální dávky nebo školství). Rozpočet je schvalován ve formě zákona a musí být schválen Parlamentem. (Brčák, Sekerka a Stará, 2014, s. 196)

3.1.1 Restriktivní fiskální politika

Tato strategie uvažování a rozhodování státu se využívá tzv. ke zchlazení ekonomiky. Přehřátá ekonomika se vyznačuje tím, že jsou vysoké ceny statků a služeb, nevyjímaje nemovitosti. Je tím myšleno zmírnění vysokého vrcholku hospodářského cyklu. Hlavním cílem restriktivní fiskální politiky je snižování veřejných výdajů a/nebo zvyšování daňových příjmů. Stát se pomocí nástrojů fiskální politiky pokouší utlumit ekonomicky i společensky nevhodné aspekty, aby ceny statků, služeb i nemovitostí snížil tím, že míra inflace klesne. Nástroje, které se nejčastěji používají jsou: Snižování vládních výdajů, zvyšování daní nebo omezení veřejného zadlužení. Za splnění hlavního cíle by se zadlužení státu mělo snížit, inflace by měla klesat a hospodářský cyklus ustálit do mírných kladných čísel. (Bachová, 2014, s.112)

Jedním z příkladů této strategie je tzv. konsolidační balíček schválený v České republice v roce 2023. Tento balíček usiluje o snížení velmi vysokých vládních schodků rozpočtů za uplynulé roky. Učebnicové příklady restriktivní politiky se ukazují právě zde. Vláda chce snížit výdaje skoro o 80 mld. korun za dva roky a zároveň zvýšit příjem státu o 69, 2 mld korun. Výdaje se pokouší snížit v podobě škrtnů některých dotací státu, omezení provozu státu nebo snížení objemů platů ve veřejném sektoru. Naproti výdajům chce stát příjmy zvýšit jistými změnami v daních, např: zvýšení daně PO, zrušení daňových slev nebo zvýšení daně z nemovitosti. Ve výsledku si vláda pomocí tohoto balíčku přijde na úsporu téměř 150 mld. Korun navíc během těchto dvou let. (novinky.cz, 2023)

3.1.2 **Expanzivní fiskální politika**

Oproti restriktivní fiskální politice, která se snažila ekonomiku utlumit, expanzivní politika usiluje o to, aby ekonomiku nastartovala po recesi. Takže hlavním cílem expanzivní fiskální politiky je rozjet ekonomiku směrem nahoru. Protože v dně hospodářského cyklu, tj. po recesi, se ekonomika nachází při nízké inflaci, stagnující růst HDP, vyšší nezaměstnanost. Hlavní nástroje, které jsou při této strategii používány bývají opačné než u restriktivní fiskální politiky. Jedná se především o zvýšení vládních výdajů, které jsou používány zejména pro investice, které pomáhají podpořit ekonomiku a také vytvoření nových pracovních míst. Dále se snižují daně. (Brčák, Sobotka, Severová, & Stará, 2020, s. 223)

Přímá expanzivní fiskální politika se projevila v období pandemie COVID – 19 po celém světě. Šlo o případ, kdy se stát pokoušel zachránit a pomoci občanům i firmám vypořádat se s problémy této pandemie. V České republice v roce 2020 existovali programy na pomoc živnostníkům, nájemcům nebo třeba restauracím. Celá tato kompenzace nebo expanzivní politika pro zachování fungování státu stála vládu 216,5 mld korun. Z toho 60 % pro přímé investice (137,8 mld Kč) a zbytek byl rozdělen mezi úpravy záloh daní (24 mld Kč) a pro zdravotnictví (54,8 mld Kč). (mfcz.cz, 2023)

3.2 **Cíle fiskální politiky**

Fiskální politika je klíčovým nástrojem vlády s několika hlavními cíli. Prvním je podpora hospodářského růstu prostřednictvím investic do infrastruktury a klíčových odvětví, s cílem stimulovat růst HDP a vytvářet pracovní místa. Druhým cílem je kontrola inflace, které lze dosáhnout omezením vládních výdajů a zvyšováním daní. Třetím cílem je stabilizace ekonomiky v období recese nebo růstu prostřednictvím flexibilních vládních opatření, která reagují na změny hospodářského cyklu. Nakonec fiskální politika slouží ke zlepšení fiskální situace státu, zahrnující snižování deficitu vládního rozpočtu a udržitelné řízení dluhu. Celkově je hlavním cílem fiskální politiky dosažení ekonomické stability a prosperity ve prospěch společnosti a státu. (Kubíček, 2006, s. 44-49)

3.2.1 **Stabilizace hospodářského cyklu**

Fiskální politika může být použita k vyrovnání výkyvů v hospodářském cyklu. V době recese může vláda zvýšit veřejné výdaje nebo snížit daně, aby podpořila ekonomiku. V době přehřátí ekonomiky, tedy na vrcholku hospodářského cyklu, může naopak zvýšit

daně nebo omezit výdaje, aby zamezila příliš vysoké inflaci, která udržuje ceny statků a služeb výše než růst nominálních mezd. (Brčák, Sekerka, Stará, 2014, s. 201–203)

3.2.2 Podpora růstu HDP a zaměstnanosti

Fiskální politika může být také použita k podpoře dlouhodobého ekonomického růstu a udržení vysoké zaměstnanosti. To může zahrnovat investice do infrastruktury státu, podporu výzkumu a vývoje vědy, a další přispívání, které stimulují soukromé investice firem a tvorbu pracovních míst pro občany dané země. Fiskální politika má vliv na celkovou poptávku v ekonomice a může pomoci dosáhnout ekonomických cílů státu, kterými jsou růst HDP, nízká nezaměstnanost a stabilita cen. Je však důležité, aby byla provedena s ohledem na aktuální ekonomickou situaci a s cílem dosáhnout dlouhodobé udržitelnosti. (Doležalová, 2014, s. 132)

3.3 Nástroje fiskální politiky

Nástroje fiskální politiky mají za úkol dosáhnout stanovených cílů fiskální politiky, které byly vytyčeny o odstavec výše. To znamená že za pomoci těchto nástrojů fiskální politiky dokáže např. zmírnit hospodářský cyklus, podpořit růste HDP nebo snížit nezaměstnanost. Konkrétní nástroje se dělí do 2 skupin, do přímých nebo nepřímých. Přímé nástroje fiskální politiky se vyznačují tím, že musejí být schvalovány vládou, nebo jiným státním orgánem. Platí okamžitě a často se věnují současným problémům, který se vyskytují. Sem spadají státní rozpočet a vládní výdaje. Na druhé straně je zde skupiny nepřímých nástrojů, které jsou zakotveny a již uvedeny v platnost a platí neustále. Je tím myšleno, to že je netřeba opakovaně schvalovat, ale platí automaticky, jelikož se daný problém vyskytuje nepřetržitě. Jedná se především o automatické stabilizátory, daně nebo transfery. (Brčák, Sobotka, Severová, & Stará, 2020, s.223 - 226)

Automatické stabilizátory jsou mechanismy v rámci fiskální politiky, které působí automaticky bez potřeby aktivního zásahu vlády.

Progresivní daňový systém

Tento systém je chápán tak, že subjekty (firmy nebo osoby), které mají vyšší příjmy jsou zatíženy vyšší daňovou sazbou. Příjmy vlády se automaticky zvyšují v době hospodářského růstu, a naopak se snižují v období recese. To má za následek vyrovnaní ekonomických cyklů dané země.

Systém sociálního zabezpečení

Tento systém je dalším z automatických stabilizátorů a spadají pod něj sociální dávky, jako jsou např. podpora v nezaměstnanosti nebo starobní důchod. V období recese se zvyšuje poptávka po těchto dávkách, což pomáhá lidem překonat finanční potíže.

Záměrná opatření zahrnují kroky, které jsou rozhodnuty vládou České republiky jako jednorázové rozhodnutí, které musejí být schváleny. vláda tyto kroky přijímá aktivně k dosažení určitých cílů v rámci fiskální politiky. (Brčák, Sobotka, Severová, & Stará, 2020, s. 223 - 226)

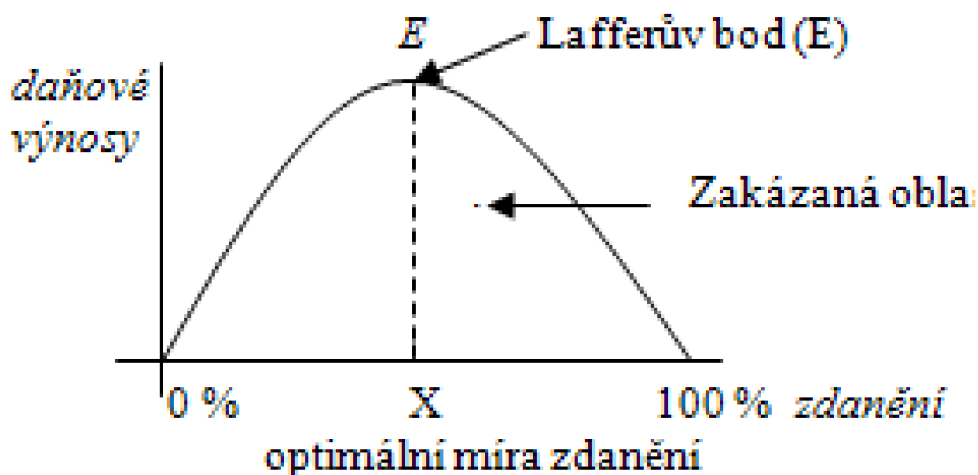
3.3.1 Státní rozpočet

Vláda může záměrně vytvářet rozpočtové deficity (výdaje přesahují příjmy) nebo přebytky (příjmy přesahují výdaje) v závislosti na ekonomické situaci a cílech. Součástí tohoto nástroje je státní rozpočet. Vládní výdaje zahrnují všechny finanční prostředky, které vláda utrácí na programy a služby, například zdravotnictví, školství, infrastruktura, obrana a další. Zvýšení vládních výdajů může stimulovat ekonomiku tím, že nabízí pracovní místa a podporuje růst soukromého sektoru. (Kubíček, 2006, s.36)

3.3.2 Daně

Daňová politika je jeden z nejdůležitějších nástrojů fiskální politiky. Vláda může upravovat různé druhy daní, jako jsou příjmové daně, daně z přidané hodnoty nebo daně z majetku a jiné. Změny v daňové politice mohou ovlivnit chování občanů a firem a mít vliv na ekonomiku. (Kubíček, 2006, s.38)

Graf 1 - Lafferova křivka

Zdroj: vlastní zpracování dle (Brčák a kol., 2014, s 204)

Výběr daní představuje zásadní aspekt fiskální politiky a ekonomického řízení. Jedná se o rozhodování vlády o druhích daní a jejich míře. Tento proces je klíčový, neboť daňové výnosy jsou přímo závislé na stanovené daňové sazbě. Graficky lze tuto závislost pozorovat, kdy v zóně A dochází k růstu daňového výnosu s rostoucí daňovou sazbou, což naznačuje přímou úměru. Nicméně po dosažení Lafferova bodu se křivka začíná lomí a směřuje dolů, což představuje přechod do zóny B, známé také jako prohibitivní oblast. Prohibitivní oblast na Lafferově křivce nastává, kdy zvyšování daní nad určitý bod vede k aktivnímu vyhledávání způsobů, jak se daním vyhnout, a celkové daňové příjmy začínají klesat. To znamená, že zvýšení daňových sazeb v této oblasti nepovede k nárůstu daňových příjmů, ale naopak k jejich poklesu. Tato analýza je klíčová pro formulování efektivní a udržitelné fiskální politiky a pro porozumění dopadu daňových rozhodnutí na ekonomiku a občany. (Kubiček, 2006, s.40)

3.3.3 Transfery

Transfery se týkají finanční pomoci od vlády občanům nebo firmám. Mohou zahrnovat sociální dávky, jako jsou dávky v nezaměstnanosti, důchody, dávky na děti atd. Zmiňované důchody jsou nejdražší částí, která zatěžuje státní rozpočet. Transfery mohou být použity k podpoře občanů v těžkých časech, k vyrovnání příjmů a k omezení chudoby. (Izák, 2008, s. 177)

3.4 Historické milníky fiskální politiky ČR

3.4.1 Rok 1990 - Po pádu komunismu

Po pádu komunistického režimu byla Česká republika konfrontována s potřebou reformovat svoji ekonomiku. Byly zahájeny ekonomické reformy, včetně privatizace a deregulace. V rámci reformy byla provedena restituce majetku, což zahrnovalo vrácení majetku, který byl komunistickým režimem zabaven jednotlivcům a rodinám. S privatizací a deregulací se vytvořily nové příležitosti pro podnikání. Noví podnikatelé a firmy vstoupily na trh, což přispělo k ekonomickému růstu a vzniku nových pracovních míst. (Tejmllová, 2014, s. 56)

3.4.2 Rok 1993 - Vznik České republiky

S vytvořením samostatné České republiky byly zrušeny mnohé dřívější omezení a regulace, které byly dříve uplatňovány v rámci federace se Slovenskem. To umožnilo České republice svobodu ve stanovení vlastní fiskální politiky bez omezení ze strany jiných federálních složek. Česká republika mohla samostatně rozhodovat o svých daních, výdajích a rozpočtu. Vytvoření samostatné republiky umožnilo České republice mít svou vlastní měnu – českou korunu. To znamenalo, že byla schopna samostatně ovlivňovat měnovou politiku, včetně regulace směnného kurzu české koruny a řízení peněžní nabídky. Samostatná Česká republika mohla flexibilněji reagovat na ekonomické výzvy a krize. Byla schopna rychle přijímat opatření, která byly specifická pro její vlastní ekonomiku a situaci. (Tejmlová, 2014, s. 61)

3.4.3 Rok 2004 - Vstup do Evropské unie

S členstvím v EU byla Česká republika povinna přijmout a dodržovat evropské regulace a normy, včetně těch, které se týkají fiskální politiky. To zahrnovalo harmonizaci daňových zákonů s evropskými standardy a pravidly. Česká republika měla přístup k fondům EU, které poskytovaly finanční prostředky na podporu infrastrukturních projektů, výzkumu a rozvoje, a dalších oblastí. To mělo vliv na alokaci vládních výdajů a fiskální plánování. Členství v EU ovlivnilo daně a cla, což mělo dopady na fiskální politiku. Bylo třeba přizpůsobit sazby DPH, cla a další daňové prvky evropským normám. (mfcr.cz, 2007)

3.4.4 Rok 2007 - Nepřijetí eura v ČR

Rozhodnutí nepřijmout euro zachovalo fiskální suverenitu České republiky v oblasti daňové politiky a veřejných financí. Země si nadále stanovila své vlastní daňové sazby a rozpočtovou politiku, aniž by byla vázána na společnou měnu. Rozhodnutí zůstat mimo eurozónu mělo dopady na obchod a export. To znamenalo, že české firmy musely obchodovat s evropskými partnery, kteří používají euro. To přineslo výzvy v oblasti směnných kurzů, ale také příležitosti pro konkurenceschopnost a diverzifikaci obchodu. (kurzy.cz, 2007)

3.4.5 Rok 2008 - Finanční krize

Krize ovlivnila český export a průmyslovou výrobu. Mnoho českých firem bylo závislých na exportu, a když globální poptávka poklesla, došlo k poklesu objednávek a zisků. Spousta firem kvůli tomu krachovalo a vyhlášovalo bankrot. Vláda reagovala na ekonomický pokles několika fiskálními stimuly a balíčky. To zahrnovalo zvýšené vládní výdaje na infrastrukturní projekty, podporu malých a středních podniků a stimuly pro růst. Vláda také zavedla opatření na trhu práce, aby pomohla lidem, kteří byli postiženi ztrátou zaměstnání v důsledku krize. To zahrnovalo programy na odbornou přípravu a rekvalifikaci. Důsledkem tohoto byl státní schodek ve výši 192,4 mld. Kč nejvyšší v novodobé historii ČR. (mfcz.cz, 2010)

3.4.6 Rok 2013 - Zavedení daňových reforem

Jedním z hlavních aspektů této reformy bylo snížení daní z příjmů fyzických osob. To zahrnovalo nižší sazby daně z příjmu a další změny, které snížily daňovou zátěž pro občany. Cílem bylo zvýšit disponibilní příjem občanů a stimulovat soukromou spotřebu. Reforma také zahrnovala zvýšení sazeb daně z přidané hodnoty (DPH) a spotřební daně na některé produkty, jako jsou alkohol a tabák. Tím byly zvýšeny příjmy státního rozpočtu. Zavedení daňové reformy mělo vliv na rozpočtovou politiku vlády. Bylo nutné zajistit, aby byly dostatečné příjmy pro financování vládních výdajů a zároveň byla zachována fiskální stabilita. (vláda.cz, 2012)

3.4.7 Rok 2020 - Pandemie COVID-19

Pandemie COVID-19 měla významný dopad na fiskální politiku České republiky. Vláda poskytla jednorázovou finanční pomoc ve výši 15 000 Kč pro občany postižené ekonomickými dopady pandemie. Tato podpora měla za cíl pomoci lidem, kteří ztratili zaměstnání nebo příjem kvůli uzávěrám a omezením. Vláda zavedla opatření na podporu podniků, včetně poskytování úvěrů a dotací. Byly také pozastaveny některé daňové povinnosti pro podniky, aby byla ulehčena jejich finanční situace. Pandemie způsobila pokles ekonomické aktivity v České republice, což mělo dopad na HDP. Vláda se snažila pomocí fiskální politiky omezit tento ekonomický pokles a podpořit obnovu. (mfcz.cz, 2021)

3.4.8 Současnost – Fiskální politika v rekonstrukci

Veřejné finance čelí v poslední době bezprecedentním tlakům, které přesahují situaci běžných hospodářských krizí. Protiepidemická, stabilizační a redistributivní opatření, která dominovala během epidemie, byla postupně nahrazována nástroji, které mají pomoci překonat období volatility a násobných cen klíčových komodit. Růstové vyhlídky světové ekonomiky s nedořešenými důsledky pandemie narušila Ruská federace, která koncem února vtrhla na území Ukrajiny a rozpoutala válečný konflikt. Energetická závislost Evropy na Rusku ve spojení se sankcemi s cílem tlumit agresi a nestabilitou na trzích s fosilními palivy vedly k masivnímu růstu cen energií, který výrazně dopadl na domácnosti i podniky. (mfcz.cz, 2023)

Rostoucí ceny energií se promítají do celé ekonomiky formou dražších výrobních vstupů a přispívají k celkovému růstu cenové hladiny. Meziroční míra inflace spotřebitelských cen vzrostla v České republice na hodnotu blížíící se 18 %. Razantní nárůst životních nákladů a pokles reálné spotřeby domácností budou tlumit ekonomickou aktivitu ve 2. polovině 2022 a zřejmě i na počátku roku příštího. Situace vyžaduje mimořádná a dočasná opatření. Na druhou stranu vysoké ceny vytvářejí mimořádné, neočekávané zisky v některých odvětvích ekonomiky. (mfcz.cz, 2023)

Původní návrh státního rozpočtu na rok 2022 se schodkem 376,6 mld. Kč byl po volbách v říjnu loňského roku přepracován. Saldo bylo po zohlednění vyšších očekávaných příjmů a zahrnutí úprav na výdajové straně zlepšeno o téměř 100 mld. Kč. Na rok 2023 pak byl vládou schválen deficit státního rozpočtu ve výši 295 mld. Kč. (mfcz.cz, 2023)

Vládní snaha o konsolidaci veřejných financí prostřednictvím opatření balíčku je tématem této kapitoly. Zde prezentujeme obsah balíčku a jeho klíčová opatření, propojujeme je s doporučeními poskytovanými České republice mezinárodními institucemi, zejména v oblasti úpravy daňové politiky. To zahrnuje nejen změny v spotřebních daních, ale také v daních z nemovitostí. Zásadním opatřením je zvýšení sazby daně z příjmů právnických osob o 2 procentní body, což je doporučováno výzkumnými studiemi jako jedno z méně škodlivých opatření na straně příjmů. V rámci výdajové strany balíčku dojde k poklesu vyplácených dotací, škrtům v platové oblasti a snížení provozních výdajů ve všech resortech. (mfcz.cz, 2023)

3.5 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (dále jen HDP) je hlavním ukazatelem hospodářské výkonnosti každé země. HDP zaznamenává objem finální produkce, který byl vytvořen výrobními faktory na území konkrétního státu, a to za určité období. Finálním produktem jsou služby a statky, které byly zakoupené finálním zákazníkem. U výrobních faktorů přihlížíme k místu jejich působení, nikoliv k původu jejich vlastníka. Časovým obdobím většinou myslíme jeden kalendářní rok. HDP je využíván pro určení výkonnosti ekonomiky a komparaci s ostatními státy. Pro mezinárodní srovnání je často využívána metoda HDP na obyvatele. V České republice hodnotu HDP sleduje Český statistický úřad. (Brčák, Sekerka a Stará, 2014, s. 14 - 19)

Hodnotu HDP můžeme vypočítat třemi způsoby, a to důchodovou, produkční nebo výdajovou metodou. Produkční metoda počítá HDP jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých odvětví ekonomiky a čistých daní na produkty. Výdajová metoda počítá HDP jako součet konečného užití výrobků a služeb a rozdílu mezi vývozem a dovozem. HDP je pak součet spotřeby domácností, vládních výdajů, investičních výdajů a rozdílu mezi vývozem a dovozem. Důchodová metoda počítá HDP jako součet vyplacených mezd, daní z výroby a z dovozu očištěných o vyplacené dotace, zisků firem a opotřebením kapitálu. (Brčák, Sekerka a Stará, 2014, s. 14 - 19)

Tabulka 1 - HDP v české republice, 2020–2022 – roční a čtvrtletní srovnání

Období	HDP mld. Kč	Meziroční změna %	Mezičtvrtletní změna %
4Q / 2022	1 734,73	0,30	-0,40
3Q / 2022	1 739,28	1,50	-0,20
2Q / 2022	1 677,89	3,70	0,50
1Q / 2022	1 639,38	4,90	0,90
4Q / 2021	1 559,74	3,60	0,80
3Q / 2021	1 556,43	3,30	1,60
2Q / 2021	1 508,54	8,10	1,00
1Q / 2021	1 470,63	-2,40	-0,30
4Q / 2020	1 454,61	-4,80	0,60
3Q / 2020	1 429,60	-5,00	6,90

Zdroj: vlastní zpracování dle (kurzy.cz, 2023)

Aktuálně za rok 2022 je HDP v ČR 6785 mld. (ČSÚ, 2023)

Změna HDP v procentech za určité období vyjadřuje rychlost hospodářského růstu země. Vztah HDP s fiskální politikou vzniká s těmito metodami. Jakýkoliv vstup do těchto metod dokáže ovlivnit právě fiskální politika země. Jedná se zde například o změnu daňové sazby, výše vládních výdajů nebo omezení dotací. Když dojde ke snížení daňové sazby, jednotlivci více utrácejí, firmy více investují, jelikož mají větší kapitál, avšak příjmy státu jsou nižší a tím pádem výdaje nižší. (Brčák, Sobotka, Severová, & Stará, 2020, s. 34 - 38)

3.6 Inflace

Inflace je obvykle chápána jako opakovaný růst většiny cen v dané ekonomice země. Jde o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) dané měny vůči zboží a službám, které spotřebitel kupuje v obchodech a užívá ve veřejném sektoru. Je-li v ekonomice přítomna inflace spotřebitelských cen, pak na nákup téhož spotřebitelského koše zboží a služeb spotřebitel potřebuje čím dál více jednotek měny dané země. Spotřebitelský koš je soubor vybraných výrobků a služeb, který má reprezentovat rozsah a strukturu výdajů na statky a služby, jež jsou typické pro domácnosti. Aktuálně se spotřebitelský koš dělí na 12 kategorií s necelými 700 položkami. (cnb.cz 2023)

V praxi je inflace v oblasti spotřebitelských cen měřena jako přírůstek tzv. indexu spotřebitelských cen (CPI). Inflaci v ČR monitoruje Český statistický úřad, na jehož internetových stránkách lze nalézt podrobnosti o jejím měření.

Rovnice 1 - výpočet míry inflace dle indexu inflace

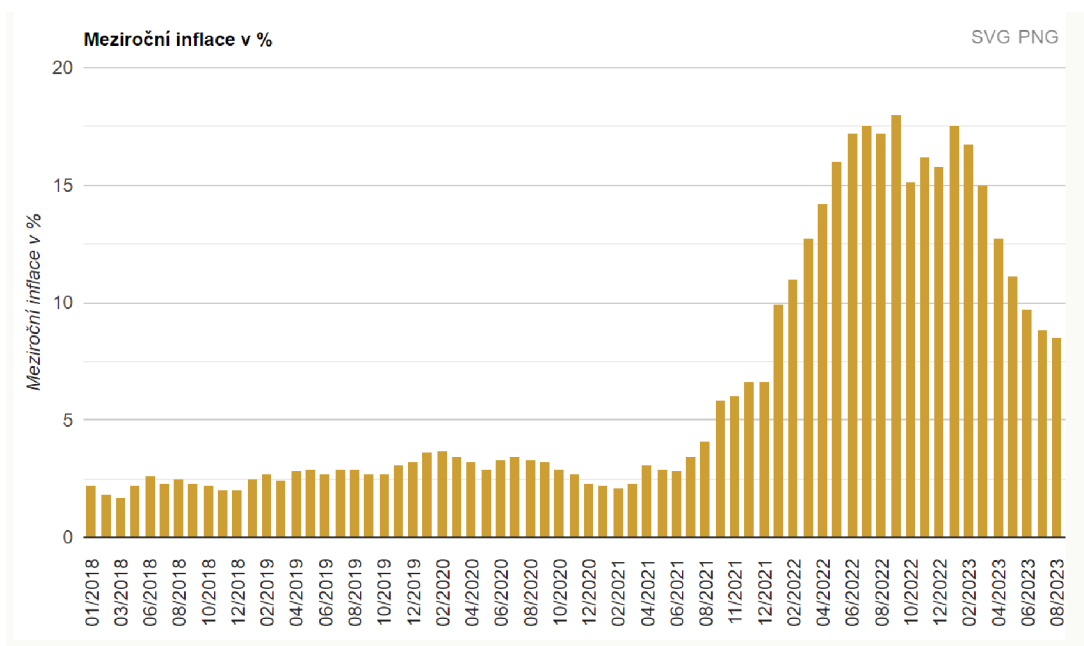
$$\pi_t(P_t) = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} \times 100$$

Zdroj: vlastní zpracování dle (Brčák, Sekerka, Stará, 2014, s. 127)

Další způsob zjišťování míry inflace je metoda PPI – změny cen v průmyslovém sektoru. Porovnávají se změny cen surovin, komponent a výrobků v průběhu výrobního procesu. Jako poslední metodu při zjišťování by bylo dobré zmínit i počítání pomocí deflátoru HDP. Deflátor HDP není založen na spotřebním koši, jako jiné cenové indexy ale zahrnuje v sobě změnu cen všech statků v ekonomice. Je počítán na základě množství zboží v běžném období. (Brčák, Sekerka, Stará, 2014, s. 127)

Pokles inflace je označován jako dezinflace. Jde v podstatě o snižování inflační míry z vysoké hodnoty až k nule. Naopak pokud většina cen v ekonomice delší dobu klesá, hovoříme o deflaci. Deflace, i když zní pro občany i firmy znamená velice vhodně, pro ekonomiku není tak vhodná, jelikož její růst se snižuje. (Brčák, Sekerka, Stará, 2014, s. 127)

Graf 2 - meziroční inflace v ČR měsíčně 2018–2023 v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle (kurzy.cz, 2023)

3.7 Platební bilance

Platební bilance je statistický výkaz, který pro danou zemi systematickým způsobem zachycuje ekonomické transakce mezi rezidenty a nerezidenty za určité časové období. Základní struktura platební bilance zahrnuje běžný, kapitálový a finanční účet, jehož součástí jsou i rezervní aktiva.

Běžný účet zachycuje toky zboží (vývoz a dovoz) a služeb (vývoz a dovoz dopravních služeb, cestovního ruchu a ostatních obchodních a neobchodních služeb), primární důchody (úroky, dividendy, reinvestované zisky, pracovní příjmy, daně a dotace na produkci a dovoz) a druhotné důchody (daně, sociální dávky, převody mezi domácnostmi).

Kapitálový účet tvoří převody nevyrobených nefinančních aktiv (např. půda – pozemky pro zastupitelské úřady aj.) a přerozdělení kapitálového charakteru (např. mezivládní odpouštění dluhů, investiční granty a další). V bilanci běžného a kapitálového

účtu po vstupu České republiky do Evropské unie zaujímají významné postavení dotace a odvody prostředků ve vztahu k rozpočtu Evropské unie.

Finanční účet zachycuje čisté přírůstky a úbytky finančních aktiv a pasiv v členění na přímé investice, portfoliové investice, finanční deriváty, ostatní investice a rezervní aktiva. Ostatní investice se ještě dále člení na Ostatní účasti, Oběživo a vklady, Půjčky, Pojistné, penzijní a standardizované záruční programy, Obchodní úvěry a zálohy, Jiné pohledávky a závazky a Zvláštní práva čerpání. Dále se člení transakce finančního účtu podle základních sektorů (centrální banka, instituce přijímající vklady kromě centrální banky, vláda a ostatní sektory) a podle časového hlediska (krátkodobé, dlouhodobé). (cnb.cz, 2023)

3.8 Přímý vlivy fiskální politiky na občana

3.8.1 Daňové zatížení

Vzhledem k tomu, že žijeme všichni ve státě, kde každý platí daně, které jsou dále využívány pro státní účely, je zřejmě jasné, že snižování či zvyšování daňového zatížení má enormní bezprostřední vliv na občana nebo firmu. Daní v našem státě je hned několik: Daň z příjmů, tzv. příjmová, daň z přidané hodnoty (DPH), silniční daň, daň z nemovitosti, dědická daň a další. Tyto daně se posléze dělí na 2 velké skupiny: přímé a nepřímé. Přímé daně jsou takové, kde osoba je zároveň plátcem i poplatníkem, řadí se sem např. daň z příjmu právnických i fyzických osob nebo silniční. Naopak nepřímá daň je taková, kde osoby plátce i poplatníka jsou rozdílné, tzv. není to ta samá osoba. Nachází se zde např. DPH, spotřební daň nebo ekologická daň. (Kubiček, 2006, s. 53)

3.8.2 Inflace

Pokud vláda uplatňuje fiskální politiku, která zvyšuje veřejné výdaje a snižuje daně, může to mít pozitivní vliv na disponibilní příjem občanů. To znamená, že občané mají více peněz k dispozici, což může zvýšit jejich kupní sílu. V krátkodobém horizontu to může způsobit zvýšení spotřeby a poptávky po zboží a službách. To může zvednout ceny některých produktů, takové inflaci se říká právě spotřebitelská. Taková inflace je zapříčiněna právě uvolněním peněz v ekonomice a nárůstem poptávky po statcích a službách. Naopak na druhé straně, inflace může ovlivnit hodnotu úspor a investic. Pokud je inflace vysoká a úrokové sazby jsou nízké, reálný výnos z úspor může být nižší. Občané se mohou

pokoušet najít způsoby, jak zhodnotit své peníze vzhledem k inflaci. (Kubátová, 2013, s. 85)

3.8.3 Ekonomický růst

Standartně, pokud ekonomika země roste, je na expanzivní vlně hospodářského cyklu, platí zde několik zásad jak pro občany, firmy i stát. Za prvé se zvyšuje prosperita země. Růst ekonomiky otevírá možnosti pro všechny subjekty, což může znamenat zlepšení životní úrovně občanů, zvýšení zisků pro firmy a zvýšené příjmy státu. Ekonomický růst také znamená, že firmy mohou očekávat vyšší tržby a občané mají potenciál na zvýšení svých příjmů. Hospodářský růst může přinést zlepšení infrastruktury, dopravy a životního prostředí, což má pozitivní vliv na všechny. (Izák, 2008, s. 99)

3.8.4 Sociální dávky

Sociální dávky, jakožto nejhodnotnější výdaj státního rozpočtu, představují pro společnost ohromně důležitý aspekt. Pomáhají potřebným, nemohoucím, starším, znevýhodněným. Hlavním účelem těchto dávek je pomoci lidem zvládnout životní náklady, pokud se sami nejsou schopni uživit nebo pokrýt základní potřeby. Pomáhá ke snížení výkyvu ekonomické i sociální úrovně ve společnosti prostřednictvím státní pomoci lidem. Podporuje občany peněžně, společensky, ve zdravotní péči i ve vzdělání. (Kubiček, 2006, s. 36)

3.8.5 Zaměstnanost

Při zavedení expanzivní fiskální politiky, která zahrnuje zvýšené veřejné výdaje a snížení daní může dojít k růstu zaměstnanosti. Rozšířené veřejné výdaje mohou vytvářet nové pracovní příležitosti, což může snížit nezaměstnanost a zvýšit počet pracovních míst na trhu práce. Tato opatření mohou vytvořit příležitosti pro občany a zlepšit dostupnost pracovních pozic. V rámci restriktivní politiky platí úplný opak. Státní zakázky se zmenšují a vytrácejí, ochota vytvářet nová pracovní místa pro občany je omezena a nezaměstnanost roste. (Rojíček a kol., 2016, s. 262)

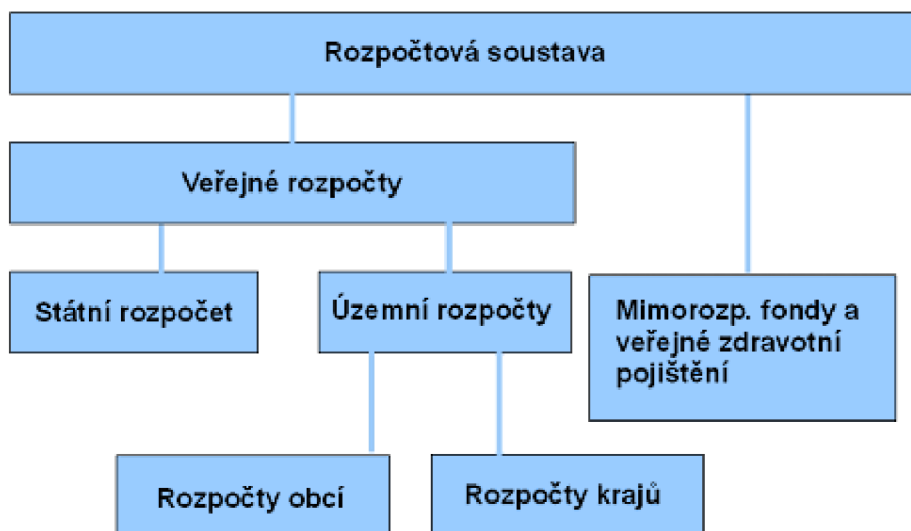
3.8.6 Dlouhodobá udržitelnost

Dlouhodobě udržitelná fiskální politika by měla najít rovnováhu mezi aspekty, které byly napsány výše. Daně by měly být v takové míře, aby růst HDP byl mírný. Země s vysokou mírou šedé ekonomiky a vysokou nezaměstnaností bude s negativním růstem

HDP a životní úroveň bude nižší, takové podmínky si nepřeje žádný občan. Nesprávně nastavená fiskální politika by naopak mohla vést k nadměrnému zadlužení státu, vysoké inflaci a negativně ovlivnit úspory a kupní sílu občanů. Celkově je dlouhodobě udržitelná fiskální politika klíčovým prvkem pro zabezpečení finanční stability státu a zároveň pro podporu ekonomického a sociálního blahobytu občanů i v dlouhodobém horizontu. (Kubiček, 2006, s. 260)

3.9 Rozpočtová soustava

Obrázek 1 - rozpočtová soustava České republiky

Zdroj: gymnázium Milevsko (2012)

3.9.1 Veřejné rozpočty a mimorozpočtové fondy

Soustava veřejných rozpočtů obsahuje vedle státního rozpočtu také rozpočty územních samospráv (kraje, obce), zdravotních pojišťoven, veřejných vysokých škol, mimorozpočtových fondů, příspěvkových organizací, a dalších veřejných institucí, které nepůsobí na konkurenčním trhu. Jejich prostřednictvím vykonávají tyto instituce veřejné politiky v řadě oblastí (obrana, školství, sociální atd.).

Zásadní roli v soustavě veřejných rozpočtů a v rozpočtové politice obecně hraje Ministerstvo financí. Ministerstvo financí je ústředním orgánem státní správy, který má na starosti státní rozpočet a věci s ním spojené – tzn. i státní závěrečný účet, státní pokladnu České republiky a rozpočtový proces, také monitoruje hospodaření územních samosprávních celků a zdravotních pojišťoven. Proto představuje Ministerstvo financí jednoho z aktérů při tvorbě rozpočtové politiky. (mfcz.cz, 2024)

3.9.2 Státní rozpočet

Státní rozpočet je plánem finančního hospodaření státu na daný rozpočtový rok, sloužícím k plnění ekonomických, sociálních a politických funkcí. Vláda prostřednictvím něj realizuje hospodářskou politiku a uplatňuje své programové priority. Rozpočet představuje bilanci příjmů a výdajů státu, a to v kalendářním roce. Příjmová strana zahrnuje informace o zdrojích financování, jako jsou daně, poplatky a jiné příjmy. Naopak výdajová strana uvádí, kolik stát alokuje na různé oblasti, jako jsou školství, zdravotní péče, důchody a obrana. Jednotlivé příjmy a výdaje jsou dále rozčleněny podle kapitol, které vyjadřují působnost a odpovědnost jednotlivých orgánů státní správy. (mfcz.cz, 2023)

Státní rozpočet má podobu zákona (např.: Zákon č. 449/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2023). Zákon o státním rozpočtu navrhuje vláda a schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Způsob financování kapitol státního rozpočtu vymezuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Státní rozpočet může být vytvořen ve třech variantách: vyrovnaný, přebytkový či schodkový. Jednotlivé varianty odrážejí hospodářskou politiku státu, ta reaguje na aktuální ekonomickou situaci a na předpokládaný vývoj ekonomiky.

Státní rozpočet plní několik funkcí:

- Alokační

Tato funkce se týká alokace zdrojů a financí na různé oblasti a programy veřejných výdajů. Státní rozpočet rozhoduje, kolik peněz bude věnováno na zdravotnictví, školství, infrastrukturu, obranu a další sektory. Cílem je efektivní alokace zdrojů pro pokrytí veřejných potřeb a priorit.

- Redistribuční

Státní rozpočet hraje roli při redistribuci bohatství a příjmů v ekonomice. To zahrnuje zdanění bohatších vrstev a poskytování sociálních dávek a podpor pro méně majetné občany. Tím se snaží snižovat sociální nerovnosti a zajistit, aby všichni občané měli přístup k základním službám.

- Stabilizační

Státní rozpočet hraje roli v ekonomické stabilizaci. Během období recese nebo hospodářského poklesu může vláda použít expanzivní fiskální politiku, tedy zvyšování vládních výdajů a snižování daní, aby podpořila poptávku a stimulovala ekonomiku.

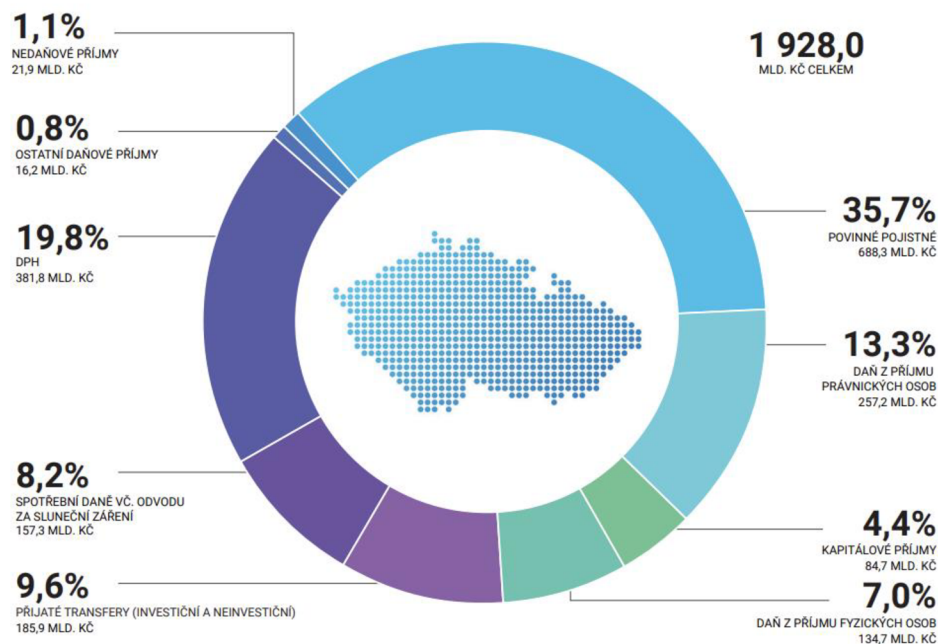
Naopak během období přehřáté ekonomiky může použít restriktivní politiku, tedy omezení výdajů a zvýšení daní, aby omezila inflaci. (Brčák, Sekerka, Stará, 2014 , s. 197-198)

Příjmy státního rozpočtu

Příjmová stránka státního rozpočtu je složena z plánovaných a očekávaných obnosů, které za daný rok bude vybrán. Největší procentuální složkou jsou daně obecně, přes 55 %. Tato skupina se dále rozděluje do dílčích daní, ze kterých největší příjmovou složkou je DPH (daň z přidané hodnoty) 20 %, do tohoto rámce spadají rovněž daňové povinnosti spojené s příjmy FO nebo PO a spotřební. Další velkým příjmem je sociální pojistné, které je zahrnuto zhruba z 35–40 %, dále také investiční příjmy atd. (mfcz.cz, 2023)

Graf 3 - struktura příjmů SR v % 2023

STRUKTURA PŘÍJMŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU V ROCE 2023
V MLD. KČ A V % CELKOVÝCH PŘÍJMŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU

Zdroj: Vlastní zpracování (mfcz.cz, 2023)

Výdaje státního rozpočtu

Z hlediska povinnosti státu hradit výdaje se dělí na tři kategorie: mandatorní výdaje, quasi mandatorní výdaje a nemandatorní výdaje. Mandatorní výdaje jsou ty, které stát musí podle zákona hradit, jako jsou dávky důchodového pojištění, nemocenského

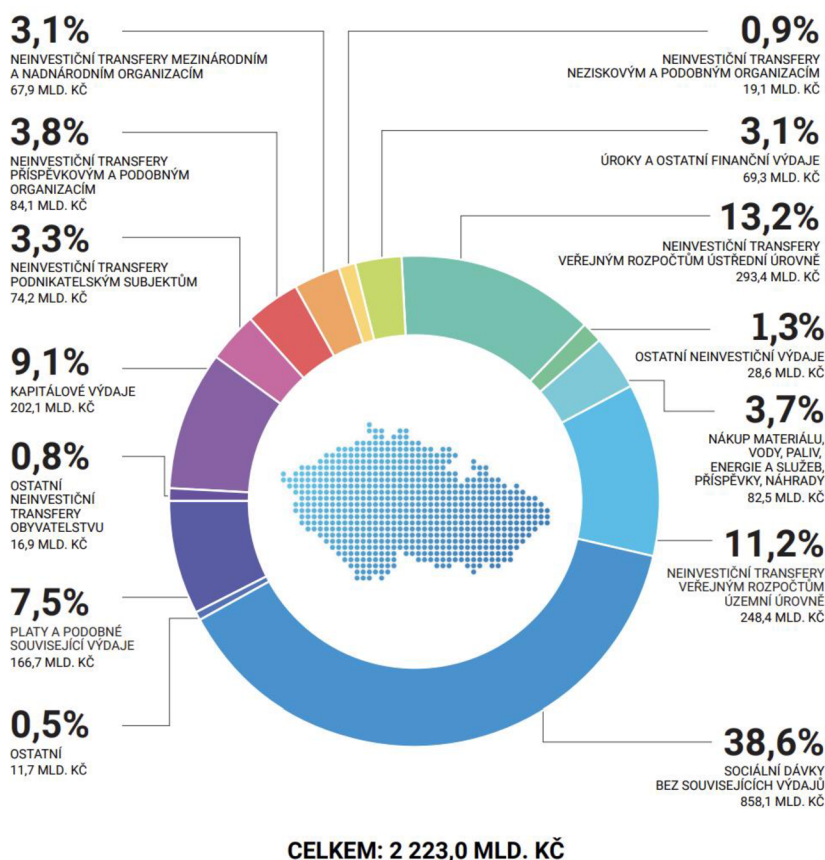
pojištění, sociální dávky, platby do zdravotního pojištění, podpory v nezaměstnanosti, dluhová služba a další. Tyto výdaje mají nejvyšší zastoupení na celkových výdajích státu, a to bývají v rozmezí 50 % - 60 % ze státního rozpočtu.

Quasi mandatorní výdaje, které nejsou stanoveny přímo zákonem, ale jsou považovány za nezbytné pro chod státu, jako jsou platy státních zaměstnanců a pracovníků státních organizací. Tyto výdaje představují již značně menší podíl státního rozpočtu, a to od 15 % - 25 % z celého rozpočtu.

Nemandatorní výdaje zahrnují všechny výdaje, které nejsou povinné ze zákona ani jiných právních předpisů. To zahrnuje kapitálové injekce do státních investic. Jsou to investice nad rámec standardních plánů, které pomáhají zvyšovat ekonomický růst a nabývají expanzivní fiskální politiky. Tyto výdaje jsou založeny na faktu, která fiskální politika je právě používána, buď to restriktivní nebo expanzivní. (mfcr.cz, 2023)

Graf 4 - struktura výdajů SR v % 2023

STRUKTURA VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU PODLE DRUHŮ V ROCE 2023 V MLD. KČ A % NA CELKOVÝCH VÝDAJÍCH SR

Graf 1 - struktura výdajů SR v % 2023

4 Praktická část

Vstupuje se nyní do praktické části této bakalářské práce, která se zaměřuje na praktickou analýzu fiskální politiky v České republice v období od 2014 do 2023. Hlavním cílem této studie je provést podrobný rozbor úspěchů a případných neúspěchů fiskálních opatření vzhledem k různým složením vlád. Tato práce systematicky zpracovává a porovnává data z autoritativních zdrojů, jako jsou webové stránky Českého statistického úřadu a Ministerstva financí, což umožňuje komplexní zhodnocení každého roku a poskytuje platformu pro objektivní porovnání jednotlivých vládních období.

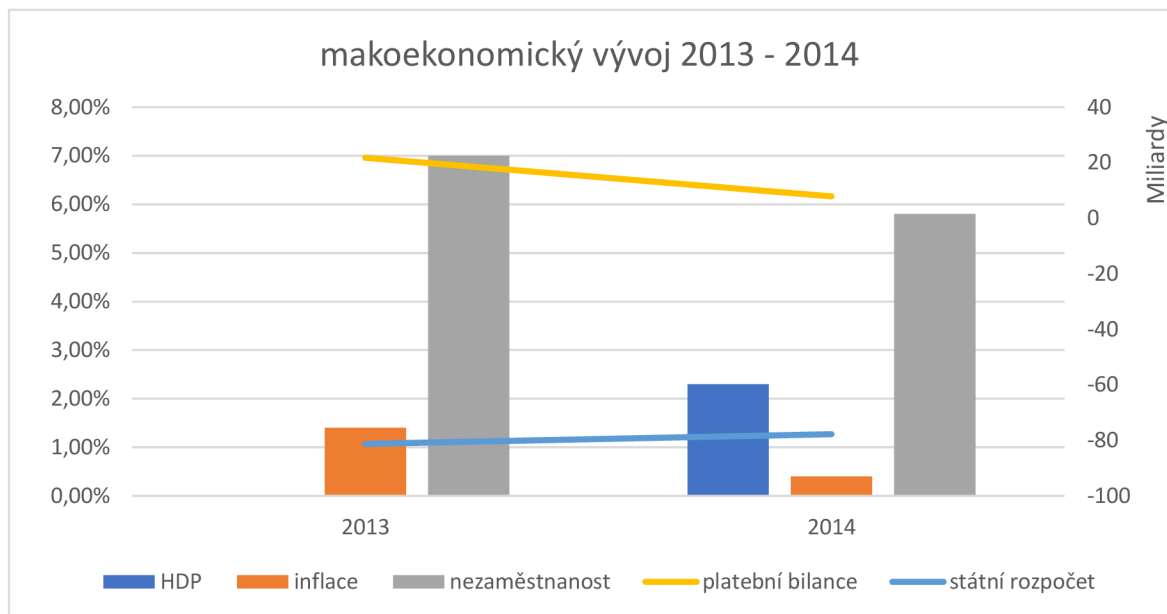
Dílčím cílem této analýzy je nejen retrospektivní zkoumání minulých událostí, ale i formulace návrhů pro budoucí transformaci fiskální politiky. Cílem je identifikovat strategie a postupy, které povedou ke zlepšení životních podmínek občanů České republiky a současně podpoří udržitelný a pozitivní hospodářský růst. Zároveň bude tato práce prezentovat konkrétní příklady kroků fiskální politiky z časové řady od roku 2014 do roku 2023, aby bylo možné lépe ilustrovat vliv těchto opatření na ekonomiku a ukázat jejich konkrétní dopady na občany a podniky.

Dalším dílčím cílem je přispět odborným textem k informovanosti veřejnosti o fiskální politice a jejím vlivu na ekonomiku, čímž by se zvýšila úroveň ekonomické gramotnosti a schopnost veřejnosti porozumět rozhodnutím vlády. Během analýzy a návrhů se budou sondovat klíčové faktory ovlivňující účinnost fiskální politiky a životní podmínky občanů, přispívající tak k celkovému vhledu do dynamiky tohoto významného aspektu ekonomického řízení.

4.1 Rok 2014

4.1.1 Makroekonomické ukazatele roku 2013 a 2014

Graf 5 - makroekonomické ukazatele 2013–2014

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.1.2 Záměr fiskální politiky

Na základě rozhodnutí Rady EU ze dne 20. června 2014 byl ukončen postup při nadměrném schodku České republiky, zahájený v prosinci 2009 kvůli překročení 3% referenční hranice pro deficit sektoru vládních institucí. ČR obdržela doporučení odstranit nadměrný schodek nejpozději do konce roku 2013. Během tohoto období se podařilo snížit deficit vládního sektoru z 5,5 % HDP v roce 2009 na 1,3 % HDP v roce 2013. Nicméně úspěšná konsolidace vládních financí přinesla i negativa v podobě tlumení domácí ekonomiky během recese a hluboké záporné produkční mezery. Snížení strukturálního schodku o 1,1 p.b. ročně v letech 2010–2013 bylo dosaženo jak nominálním snížením vládních výdajů a investic, tak alternativním zvyšováním (především nepřímých) daní.

Podle výsledků říjnové notifikace vládního deficitu a dluhu by měl deficit vládního sektoru v roce 2014 dosáhnout hodnoty 1,5 % HDP. I přes mírné zhoršení výsledku oproti roku 2013 indikuje rychle se uzavírající produkční mezera značné meziroční zhoršení

strukturálního salda o 1,1 p.b., potvrzující deklarovanou změnu v nastavení fiskální politiky. (mfcr.cz, 2014)

4.1.3 Makroekonomický vývoj

Z ekonomické perspektivy České republiky v roce 2014 vyplývá oživení ekonomiky, které začalo již v posledním čtvrtletí roku 2013 a pokračovalo i v průběhu roku 2014, i když s postupně slábnoucím tempem růstu HDP. Ekonomika ČR rostla rychleji než průměr EU, s výjimkou prvního a posledního čtvrtletí roku 2014. Růst byl podporován zejména zpracovatelským průmyslem, který se orientoval na zahraniční poptávku. Trh práce vykazoval pozitivní trendy s poklesem míry. Růst HDP byl ovlivněn také pozitivními změnami ve vnějších vztazích, zaznamenána byla historická zlepšení v platební bilanci a obchodní bilanci. Růst ekonomiky byl doprovázen rovněž zvýšením cenové hladiny a pozitivními změnami na trhu práce. Deficit státního rozpočtu se výrazně snížil, což bylo nejpříznivější od roku 2008. (ČSÚ, 2014)

4.1.4 Státní rozpočet

V roce 2014 dosáhly celkové příjmy státního rozpočtu 1 133,8 mld. Kč, celkové výdaje 1 211,6 mld. Kč a schodek hospodaření 77,8 mld. Kč. Meziročně je to výsledek lepší o 3,5 mld. Kč a proti výši dané rozpočtem dokonce o 34,2 mld. Kč. Státní dluh klesl meziročně o 19,7 mld. Kč na 1663,7 mld. Kč. Náklady na dluhovou službu meziročně poklesly o 2,4 mld. Kč, z 50,9 mld. Kč na 48,5 mld. Kč. (mfcr.cz, 2014)

4.1.5 Fiskální souhrn

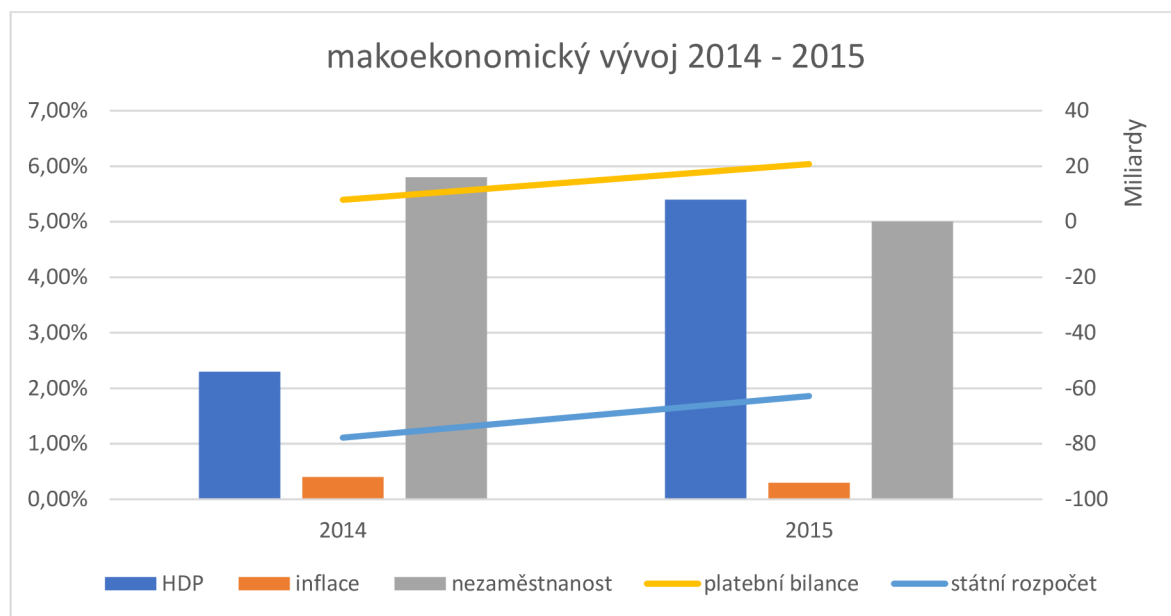
V roce 2014 proběhly volby do zastupitelstev a také do evropského parlamentu. V tzv. komunálních vyhrálo hnutí ANO, do evropského parlamentu (volební účast velice nízká – 18,2 %) bylo s největším procentuálním zastoupením hnutí ANO. V roce 2013 se uskutečnily volby do poslanecké sněmovny, které byly předčasné. Každé volby znamenají pro fiskální politiku důležitý aspekt, jelikož se většinou mění celá vláda, hlavně ministerstvo financí, které má znatelný vliv na fiskální politiku. Novým ministrem financí se stal Andrej Babiš, kde slíbil snížení státního dluhu. Vládní politika v roce 2014 byla označena jako procyklická, což znamená, že reagovala na ekonomické podmínky tím, že následovala stávající cyklus ekonomické aktivity. V praxi to znamená, že v době hospodářské expanze vláda stimulovala ekonomiku zvyšováním výdajů nebo snižováním

daní. Tato strategie mohla posílit růst, ale také přispět k přehřátí ekonomiky a vytvoření nerovnováh. V tomto případě by zmiňovaná nízká inflace se mohla dostat do plánu ČNB a mohlo by to podpořit snížení nezaměstnanosti. Česká republika se ještě v roce 2014 potýká s následky hospodářské krize z roku 2008, to především zvýšenou nezaměstnaností a oslabenou českou měnou. V tomto období je takzvaný klid, kde inflace netlačí na zvyšování cenu, avšak nezaměstnanost je stále vysoká a lidé žijí ve strachu z budoucnosti a o svoje pracovní místa. Budoucí prognóza je ale optimistická a očekává se růst HDP i růst mezd o stejné procento. (mfcz.cz, 2014)

4.2 Rok 2015

4.2.1 Makroekonomické ukazatele v r. 2014, 2015

Graf 6 - makroekonomický vývoj 2014–2015

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.2.2 Záměr fiskální politiky

V oblasti fiskální politiky v roce 2015 se vyskytlo několik výjimečných událostí, které ovlivnily investiční aktivity a výnosy státních dluhopisů. Investice sektoru vládních institucí dosáhly historicky nejvyšší úrovně minimálně od roku 1995, přičemž masivní investiční činnost byla podpořena rychlým využíváním prostředků z evropských fondů. Zároveň byly zaznamenány rekordně nízké výnosy státních dluhopisů, přičemž v srpnu 2015 bylo poprvé v historii ČR prodáno střednědobé dluhopisy se záporným výnosem. Tyto události měly vliv na směřování fiskální politiky do budoucna.

Diskuse o směru fiskální politiky se zaměřovala na plánovaný deficit státního rozpočtu pro rok 2016. Koalice se dohodla na deficitu ve výši 70 mld. Kč, což bylo považováno za udržitelné vzhledem k očekávanému ekonomickému růstu, avšak někteří ho kritizovali jako nedostatečně ambiciózní. Vláda se angažuje v proticyklické fiskální politice a od roku 2016 má být strukturální deficit postupně snižován. Zvláštní pozornost je věnována úspěšnosti fiskálních opatření zaměřených na zlepšení výběru daní a potlačení daňových úniků s cílem dosáhnout vyrovnaného rozpočtu v horizontu několika let.

Aktuální Fiskální výhled odhaduje, že celkový deficit sektoru vládních institucí by se měl v roce 2016 pohybovat kolem -1,2 % HDP a s očekávaným ekonomickým růstem a poklesem strukturálního deficitu by se měl postupně zlepšovat. (mfcf.cz, 2015)

4.2.3 Makroekonomický vývoj

V roce 2015 došlo v České republice k významnému růstu HDP o 4,3 %, což představuje nejvyšší úroveň za posledních osm let a výrazně převyšuje růst v Evropě. Tento růst byl podpořen nízkou cenou ropy, čerpáním peněz z fondů EU a uvolněnou měnovou a fiskální politikou. Investice hrály významnou roli v růstu ekonomiky, ačkoli se v závěru roku 2015 začalo dynamicky zpomalovat. Celkově se ekonomika ČR zlepšila, přičemž investice a domácí poptávka hrály klíčovou roli. Navzdory pozitivnímu vývoji došlo v závěru roku ke stagnaci HDP a mírnému poklesu investic. Na trhu práce bylo zaznamenáno zlepšení, s poklesem nezaměstnanosti a růstem průměrné mzdy. Ekonomika ČR se také projevila stabilní platební bilancí a nízkou inflací. Státní rozpočet vykazoval nejnižší deficit od roku 2008, s výrazným podílem investic na celkových výdajích. (ČSÚ, 2015)

4.2.4 Státní rozpočet

V roce 2015 dosáhl státní rozpočet významného hospodářského úspěchu, představujícího nejlepší výsledek od roku 2008, což svědčí o oživení české ekonomiky a překonání dlouhodobé stagnace. Celkové příjmy činily 1 234,5 mld. Kč, výdaje 1 297,3 mld. Kč a schodek dosáhl 62,8 mld. Kč. Deficit byl nižší než v předchozím roce o 15,0 mld. Kč a o 37,2 mld. Kč ve srovnání se schváleným rozpočtem. Daňové příjmy zaznamenaly významný nárůst o 72,2 mld. Kč. Kapitálové výdaje, především investice, dosáhly 176,2 mld. Kč, což je meziročně o 64,7 mld. Kč více (nárůst o 58,1 %). Investice do společných programů EU a ČR činily 145,6 mld. Kč, což představuje nárůst o 57,5 mld. Kč. Růst investic o 58 % v roce 2015 podpořil ekonomický růst, přičemž investiční transfery pro kraje, obce, podnikatelské subjekty a dotace na dopravní infrastrukturu hrály klíčovou roli v této dynamice. Tyto údaje celkově ilustrují stabilizaci ekonomiky a úspěšné překonání předchozí stagnace. (mfcf.cz, 2015)

4.2.5 Fiskální souhrn

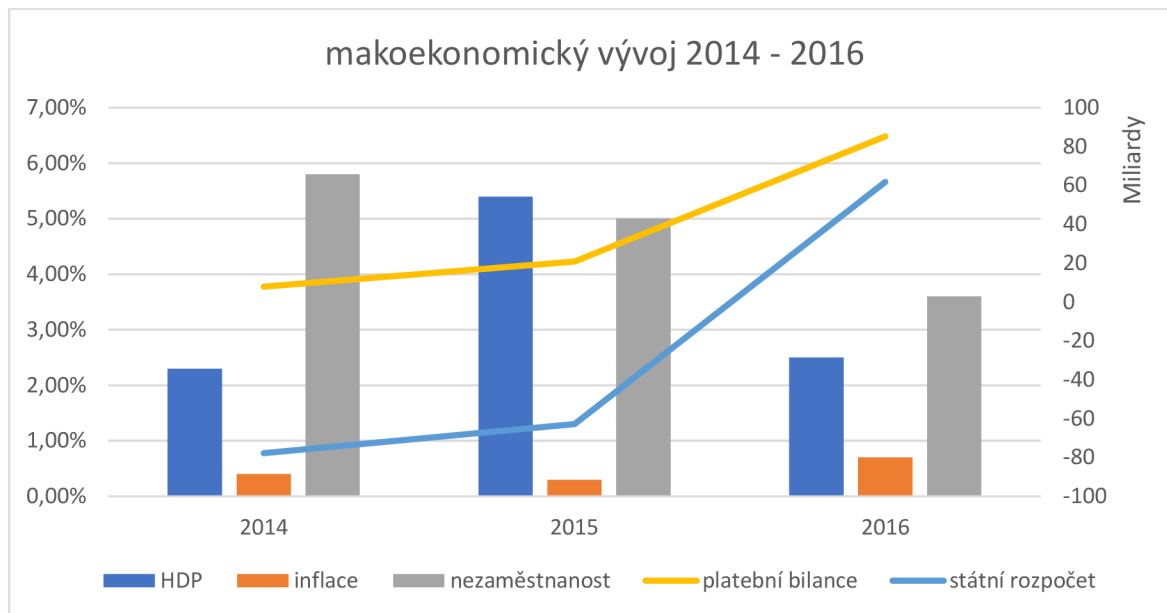
V roce 2015 čelila Česká republika výzám v oblasti fiskální politiky a dosáhla v tomto směru klíčových milníků. Státní rozpočet toho roku reflektoval výrazné zlepšení, což dokládá o oživení české ekonomiky a překonání dlouhodobé stagnace. Klíčovou roli sehrály investice, jejichž růst o 58 % výrazně podpořil ekonomický vývoj. V oblasti daňových příjmů lze identifikovat pozitivní trendy. Nárůst inkasa, zejména daňových příjmů veřejných rozpočtů o 72,2 mld. Kč, reflektuje nejen obnovený ekonomický růst, ale též zlepšení práce finanční a celní správy. Rostoucí zaměstnanost a stoupající mzdy vedly k výraznému zvýšení pojistného na sociální zabezpečení o 21,7 mld. Kč, což dále posílilo fiskální pozici státu.

Pro občany má tato fiskální dynamika konkrétní důsledky. Výsledkem jsou příležitostné daňové úlevy, pozitivní vliv na zaměstnanost a růst příjmů. Zlepšení výběru daní a růst investic pak mohou přispět k celkové stabilizaci ekonomiky a vytváření nových pracovních příležitostí. Pro stát to znamená nejen zajištění finanční stability, ale i prostředků pro důležité investice do klíčových oblastí, což má dlouhodobý efekt na celkový ekonomický rozvoj. Důsledky pro ekonomiku tak vykazují pozitivní trendy, a udržení této pozitivní fiskální politiky by mělo přispět k dalšímu posilování ekonomického růstu v následujících letech. (mfcr.cz, 2015)

4.3 Rok 2016

4.3.1 Makroekonomický ukazatele v r. 2014, 2015 a 2016

Graf 7 - makroekonomický vývoj 2014-2016

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.3.2 Záměr fiskální politiky

Fiskální politika pro rok 2016 je zaměřena na postupnou konsolidaci státního rozpočtu s cílem snížit deficit na 30 mld. Kč do roku 2019. Tato konsolidace je prováděna bez zvýšení daňových sazeb, ale spíše se soustředí na zlepšení výběru daní a vyrovnání tržních podmínek. Navíc, vláda se zaměřuje na úspěšnou realizaci projektů ve veřejném sektoru, zejména v sociální oblasti.

Deficit sektoru vládních institucí se v roce 2015 snížil na 0,6 % HDP a pro rok 2016 se očekává, že dosáhne hodnoty 0,2 % HDP. Tendence k postupnému zlepšování hospodaření sektoru vládních institucí by měla vést ke zvýšení celkového salda, přičemž v roce 2018 by mohl být dosažen přebytek. Strukturální saldo by mělo indikovat mírné fiskální úsilí a proticyklické působení fiskální politiky. Očekává se, že v letech 2017 až 2019 dojde k dalšímu snižování strukturálních deficitů, přičemž veřejné finance by měly být v roce 2019 téměř vyrovnané. (mfcz.cz, 2016)

4.3.3 Makroekonomický vývoj

HDP v roce 2016 vzrostl o 2,3 %. Tento růst byl především podpořen rostoucími výdaji domácností na konečnou spotřebu, které reflektovaly rostoucí důvěru spotřebitelů v ekonomiku a zlepšení situace na trhu práce. Lidé měli větší dostupnost finančních prostředků a tím více utráceli za zboží a služby. Dále však důležitou roli hrál také růst kladného přebytku bilance zahraničního obchodu. Tento přebytek byl ovlivněn pozitivním ekonomickým vývojem nejbližších obchodních partnerů České republiky, což podpořilo exportní aktivity českých firem. Nicméně, i když ekonomika zaznamenala růst, meziroční tempo ekonomického růstu se zpomalilo ve srovnání s předchozím rokem. Hlavním důvodem byla vysoká srovnávací základna roku 2015, ve kterém se projevil jednorázový růstový faktor, jako například rekordní investiční aktivity, které se v roce 2016 neopakovaly. (ČSÚ, 2016)

4.3.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet České republiky ukončil loňský rok s historicky nejlepším přebytkem ve výši 61,8 miliardy korun, ačkoliv se původně počítalo se schodkem ve výši 70 miliard korun. Tento příznivý výsledek je přičítán především vysokým daňovým příjmům a úsporám v běžných výdajích a na obsluhu státního dluhu. Ekonomové zdůrazňují rovněž snížené státní investice, zejména do projektů financovaných z evropských fondů, které loni dosáhly pouze 54,3 miliardy korun, což je o 118 miliard korun méně než v roce 2015. Růst daňových příjmů byl zejména důsledkem zvýšených daní z příjmů právnických a fyzických osob, zatímco daň z přidané hodnoty rostla méně překvapivě. Na straně výdajů přispěly k přebytku slabé kapitálové výdaje vlády, které odrážejí pomalý rozjezd nových investic financovaných z veřejných zdrojů. (mfcz.cz, 2016)

4.3.5 Fiskální souhrn

Rok 2016 přinesl do fiskální politiky České republiky několik klíčových událostí a změn, které ovlivnily veřejné finance a ekonomiku země. Jedním z hlavních faktorů byl růst hrubého domácího produktu (HDP) o 2,3 %, který byl podpořen zejména vzrůstajícími výdaji domácností na konečnou spotřebu. Tento hospodářský růst poskytl vládě větší finanční prostředky a flexibilitu při plánování fiskální politiky.

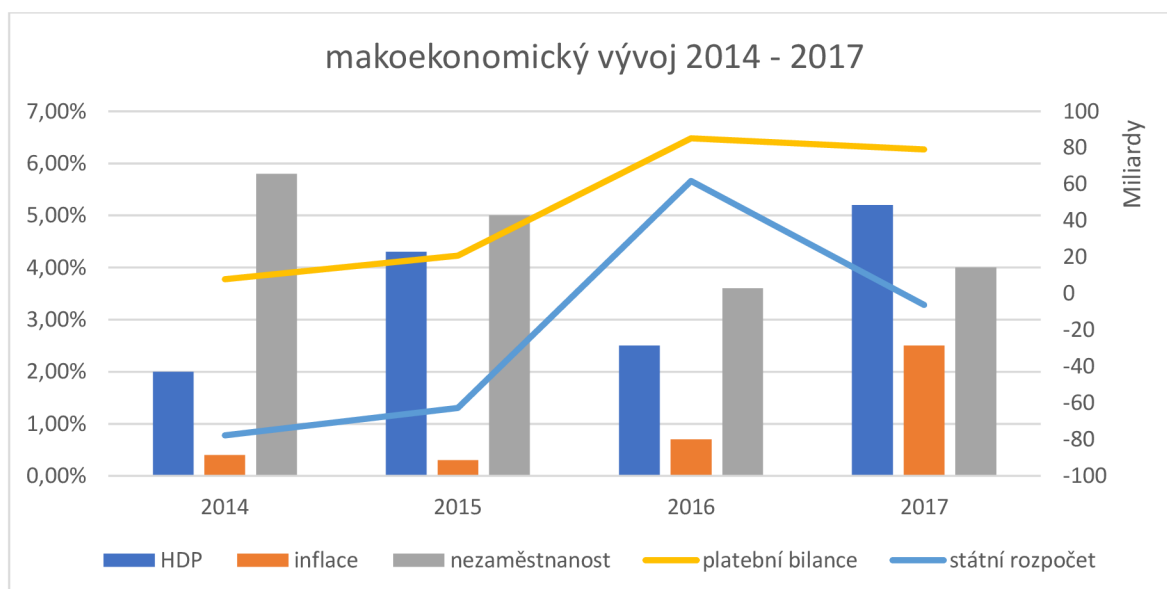
Kromě toho došlo k významnému přebytku běžného účtu platební bilance, především díky rekordní hodnotě vývozu zboží a služeb. Tento přebytek posílil finanční stabilitu země a poskytl vládě další finanční rezervy pro investice a snižování státního dluhu. Redukce deficitu důchodového účtu také přispěla k udržitelnosti veřejných financí a zlepšila perspektivu pro důchodový systém.

Stabilní a pozitivní vývoj veřejných financí v roce 2016 posílil důvěru investorů a spotřebitelů v ekonomiku země. To mělo za následek pozitivní reakce na finančních trzích a podpořilo ekonomický růst. Vláda měla také větší manévrovací prostor při plánování fiskální politiky, což umožnilo financování klíčových investičních projektů a podporu dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. (mfcz.cz, 2016)

4.4 Rok 2017

4.4.1 Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2017

Graf 8 - makroekonomický vývoj 2014–2017

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.4.2 Záměr fiskální politiky

Pro rok 2017 se očekává, že strukturální saldo klesne na úroveň 0,1 % HDP, což je částečně způsobeno nárůstem investičních výdajů. Střednědobý rozpočtový cíl ČR ve výši

-1 % HDP byl v posledních letech vždy splněn, a to díky opatřením, jako je zavedení změn v rozpočtové odpovědnosti a explicitních výdajových rámců. Tyto kroky mají za cíl posílit řízení veřejných financí a zajištění jejich dlouhodobé udržitelnosti, což je součástí snahy modernizovat a efektivně řídit veřejné finance v České republice.

Finanční situace vládních institucí v roce 2017 bude převážně přebytková, přičemž přebytky budou generovány hlavně rozpočty místních vládních institucí. Pozitivní vývoj bude podpořen rostoucím pokladním plněním státního rozpočtu a inkasem daňových příjmů. Příjmy se očekávají zvýšit díky vyšším daňovým příjmům, zatímco růst nákladů na zaměstnanecské a sociální dávky ovlivní výdaje. Investice sektorů vládních institucí by měly vzrůst o více než 11 %, což ukazuje na zvýšenou aktivitu od roku 2017. Robustní ekonomický růst a opatření proti daňovým únikům, jako je kontrolní hlášení k DPH a elektronická evidence tržeb, přispívají k pozitivnímu vývoji. Sektor vládních institucí v roce 2016 vykazoval přebytek na úrovni 0,7 % HDP, a očekává se, že v roce 2017 dosáhne 1,1 % HDP. Sektor čelí výzvám spojeným s nevyvážeností v hospodaření, zejména s minimálními přebytky státního rozpočtu, a proto jsou důležitá opatření k budování rezerv pro budoucí fiskální stabilitu. (mfcz.cz, 2017)

4.4.3 Makroekonomický vývoj

HDP České republiky v roce 2017 vzrostl o 4,5 % díky rovnovážnému přispění domácí spotřeby, investic a zahraniční poptávky. Zvýšená důvěra spotřebitelů vedla k významnému růstu domácí spotřeby a investiční aktivity. Export motorových vozidel a strojů hrál klíčovou roli v růstu zahraniční poptávky, což zabezpečilo kladný přebytek běžného účtu platební bilance. Růst spotřebitelských cen, zejména potravin a bydlení, odrazil se v růstu cen průmyslových výrobců. Na trhu práce převládaly příznivé tendence s historicky vysokým počtem zaměstnanců a snižující se mírou nezaměstnanosti. Hospodaření státního rozpočtu skončilo s mírným schodkem, což byl druhý nejpříznivější výsledek od roku 1996. (ČSÚ, 2017)

4.4.4 Státní rozpočet

V roce 2017 dosáhly celkové příjmy státního rozpočtu 1 273,6 mld. Kč a celkové výdaje 1 279,8 mld. Kč, což vedlo k schodku 6,2 mld. Kč, druhému nejlepšímu výsledku od roku 1997. Výrazně lepší výsledek, než plánovaný výsledek celého státního rozpočtu byl díky vyšším daňovým příjmům a úsporám v běžných výdajích a na obsluhu státního

dluhu. Inkaso obcí a krajů ze sdílených daní bylo o 18,4 mld. Kč větší než v roce 2016, přičemž obce získaly o 13,3 mld. Kč více a kraje o 5,1 mld. Kč více. Daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení byly o 41,1 mld. Kč vyšší než rozpočet, což bylo způsobeno efektivnějším výběrem daní a ekonomickým růstem. Úspory v obsluze státního dluhu dosáhly 6,2 mld. Kč, a nedočerpání kapitálových výdajů bylo 22,2 mld. Kč ve vztahu ke schválenému rozpočtu. V roce 2017 došlo ke zhoršení hospodaření o 67,9 mld. Kč oproti roku 2016, hlavně kvůli poklesu prostředků přijatých z EU a finančních mechanismů o 81,9 mld. Kč. Po očištění příjmů i výdajů o tyto prostředky by hospodaření skončilo s deficitem 1,3 mld. Kč, což bylo o 12,3 mld. Kč lepší než meziročně. (mfcf.cz, 2017)

4.4.5 Fiskální souhrn

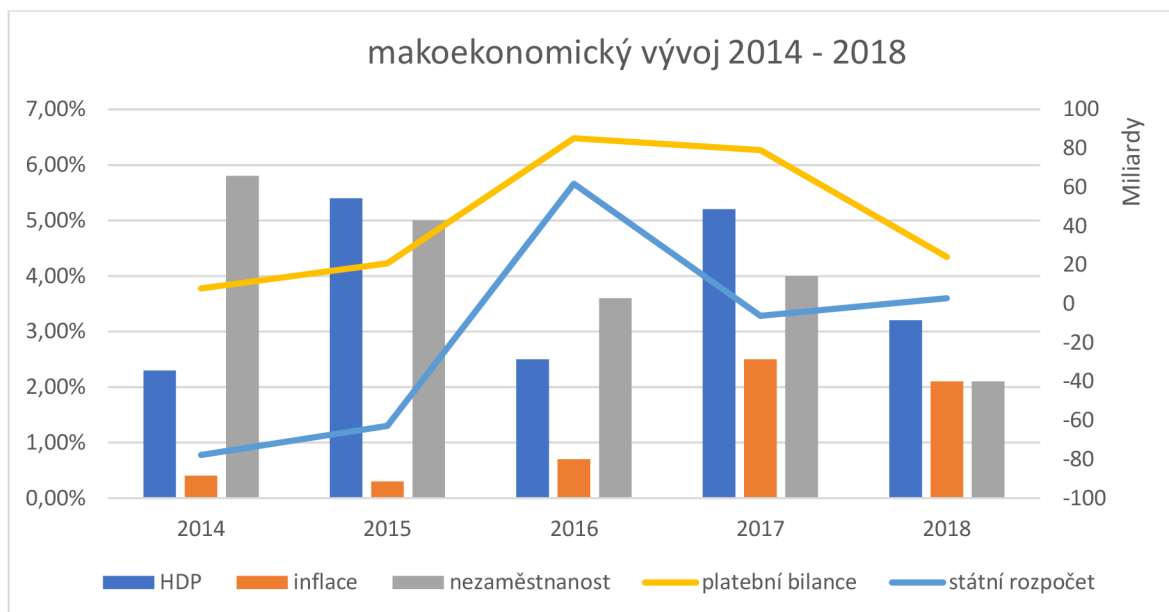
V roce 2017 se fiskální politika České republiky projevila jako klíčový faktor pro udržení ekonomické stability a podporu růstu. Přes mírný schodek ve státním rozpočtu byly celkové příjmy vyšší než plánované, což bylo díky zvýšeným daňovým příjmům a efektivnímu řízení veřejných financí. Tento vývoj vytvořil pozitivní klima pro občany i podnikatele. Občané měli větší jistotu ohledně ekonomické situace, což podpořilo jejich důvěru a vedlo k vyšší domácí spotřebě a investicím. To zase přispělo k udržení růstu a vytváření nových pracovních míst. Firmy měly stabilní podmínky pro rozvoj a investice, což podnítilo jejich aktivitu a přispělo k celkové prosperitě ekonomiky.

Důsledkem úspěšné fiskální politiky bylo také zvýšení investic a rozvoje infrastruktury. Vyšší finanční prostředky umožnily financování projektů v různých odvětvích, což mělo pozitivní vliv na ekonomiku jako celek. Navíc, zvýšené daňové příjmy a úspory v běžných výdajích umožnily státu lépe řídit své zdroje a poskytovat potřebné veřejné služby. Tento krok přispěl k posílení důvěry v ekonomické řízení a stabilitu veřejných financí. Celkově lze tedy konstatovat, že fiskální politika v roce 2017 sehrála klíčovou roli při podpoře ekonomického růstu, zlepšení zaměstnanosti a posílení důvěry v hospodaření státu. (mfcf.cz, 2017)

4.5 Rok 2018

4.5.1 Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2018

Graf 9 - makroekonomický vývoj 2014–2018

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.5.2 Záměr fiskální politiky

V první polovině roku 2018 česká ekonomika vykázala mírné zpomalení růstu na 3,0 % ve srovnání s loňskými 4,3 %. To mělo vliv na fiskální politiku, kde se projevila snaha udržet saldo veřejných financí pozitivní. Celé veřejné finance skončily s kladným saldem 1,5 % HDP, což je důsledek přebytků v územních rozpočtech, fondech zdravotního pojištění i v ústředních vládních institucích. Strukturální saldo dosáhlo 1,0 % HDP, což potvrzuje dodržení střednědobého rozpočtového cíle. Očekává se, že tento trend se udrží i v následujících letech s předpokládaným kladným saldem kolem 1 % HDP.

Fiskální politika se také projevila v růstu příjmů státního rozpočtu, které zůstávají kolem 8,3 %. Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti zavedl institucionální mechanismy kontroly nad veřejnými financemi, čímž přispěl k transparentnějšímu a efektivnějšímu hospodaření. Investiční výdaje zažily nárůst o více než 20 %, což snižuje riziko nevyužití alokace z let 2014 a 2015. (mfcz.cz, 2018)

4.5.3 Makroekonomický vývoj

HDP České republiky v roce 2018 zaznamenal růst o 2,9 %, což představuje zpomalení oproti předchozímu roku. Hlavním faktorem růstu byla domácí poptávka, zejména spotřeba, a investice, které vedly k výraznému nárůstu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu o 10,4 %. Zahraniční poptávka přispěla k růstu méně než v předchozím roce, s exportem zboží rostoucím, avšak s nižší dynamikou kvůli oslabení exportu do Německa. Rostly také spotřebitelské ceny, zejména bydlení a energie. Na trhu práce pokračoval růst zaměstnanosti, s počtem pracujících stoupajícím o 1,6 %, avšak míra nezaměstnanosti klesala jen nepatrně. Státní rozpočet skončil s mírným přebytkem, především díky silnějším investicím a vyšším daňovým příjmům. (ČSÚ, 2018)

4.5.4 Státní rozpočet

V roce 2018 byly celkové příjmy státního rozpočtu 1 403,9 mld. Kč a celkové výdaje dosáhly 1 401,0 mld. Kč. Hospodaření státního rozpočtu vykázalo přebytek ve výši 2,9 mld. Kč, což představuje druhý nejlepší výsledek od roku 1996.

Příjmy státního rozpočtu za rok 2018 překročily plánovanou výši o 130,3 mld. Kč, což je nárůst o 10,2 %. Toho dosáhly zejména daňové příjmy, pojistné na sociální zabezpečení a ostatní příjmy, včetně těch z rozpočtu EU a FM. Na straně výdajů došlo k překročení schváleného rozpočtu o 121,2 mld. Kč, což je meziroční růst o 9,5 %. Tento růst je způsoben zejména vyššími běžnými výdaji, ze kterých nejvíce vzrostly výdaje na důchody, dotace na školství, platy v ústředních orgánech státní správy a transfery podnikatelským subjektům. (mfcz.cz, 2018)

4.5.5 Fiskální souhrn

Ve fiskálním roce 2018 se situace v České republice vyvíjela převážně příznivě. Navzdory mírnému zpomalení růstu na 3,0 % ve srovnání s předchozím rokem byl celkový výsledek státního rozpočtu nad očekáváním. Celé veřejné finance skončily s kladným saldem 1,5 % HDP, což je důsledek přebytků v územních rozpočtech, fondech zdravotního pojištění a v ústředních vládních institucích. Strukturální saldo dosáhlo 1,0 % HDP, což potvrzuje splnění střednědobého rozpočtového cíle.

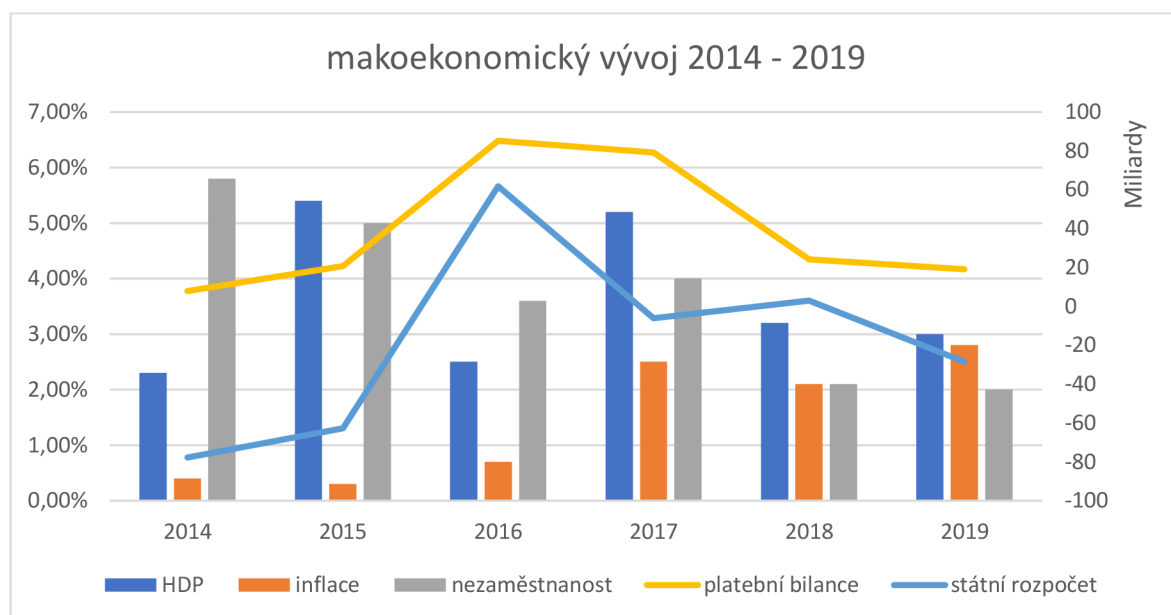
Pro občany znamenal rok 2018 stabilní ekonomický růst, avšak mírně zpomalený ve srovnání s předchozím obdobím. Přesto se podařilo udržet snižování nezaměstnanosti a zvýšit zaměstnanost, což vytvořilo příznivější prostředí na trhu práce a posílilo důvěru

spotřebitelů. Lepší fiskální výsledky přinesly větší jistotu v hospodaření státu a zvýšily důvěru veřejnosti. Firmy mohly profitovat z vyšší aktivity v ekonomice a příležitostí k rozvoji a investicím. (mfc.cz, 2018)

4.6 Rok 2019

4.6.1 Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2019

Graf 10 - makroekonomický vývoj 2014–2019

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.6.2 Záměr fiskální politiky

V podzimní notifikaci deficitu a dluhu ve vládním sektoru byl původní odhad pro rok 2018 vylepšen na přebytek 1,1 % HDP, potvrzujíc výjimečnou hospodárnost českých veřejných financí v rámci EU. Dynamika investičních výdajů vedla k meziročnímu nárůstu o více než 30 % a akceleraci investic spolufinancovaných z fondů EU o 60 %. Očekává se pokračující přebytek veřejných financí, avšak s postupným poklesem z důvodu ochlazení ekonomické aktivity a vnějších i vnitřních rizik spojených se stárnutím populace a přechodem na ekonomiku s vyšší přidanou hodnotou. Plánované veřejné výdaje pro období let 2020–2022 mají být přísnější o 0,25 procentního bodu než dosud. Ministerstvo financí se aktivně zapojilo do debaty o reformě evropského fiskálního rámce a navrhlo nové evropské pravidlo s automatickým systémem strukturální bilance doprovázeným korekčním účtem na eliminaci minulých chyb. Střednědobý rozpočtový

výhled počítá s konstantními plánovanými deficity státního rozpočtu na úrovni 40 miliard Kč. (mfcr.cz, 2019)

4.6.3 Makroekonomický vývoj

Reálný přírůstek hrubého domácího produktu (HDP) v roce 2019 dosáhl 2,3 %, představujíc mírné zpomalení oproti předchozímu roku. Domácí spotřeba, zejména spotřeba domácností, zůstala pevnou oporou růstu HDP, ačkoli výdaje na tvorbu hrubého kapitálu neudržely tak silný růst jako v předchozím období. Export zboží rostl rychleji než dovoz, což vedlo ke zlepšení přebytku zahraničního obchodu. Nezaměstnanost se udržela na nízké úrovni, přičemž zaměstnanost stoupala o 1,6 %. Na trhu práce však bylo patrné zpomalení růstu. Státní rozpočet uzavřel s mírným přebytkem díky silnějším investicím a vyšším daňovým příjmům. Vývoj v sektoru finančních institucí ukázal výrazný propad celkové zaměstnanosti a investiční aktivity. V sektoru vládních institucí došlo k mírnému snížení přebytku, přičemž nárůst výdajů a změna ve struktuře výdajů ovlivnily výsledný stav rozpočtu. Spotřeba domácností stoupla, přičemž investice domácností rovněž vzrostly. (ČSÚ, 2019)

4.6.4 Státní rozpočet

Plánované příjmy státního rozpočtu dosáhly výše 1 465,3 mld. Kč, což představovalo nárůst o 150,8 mld. Kč oproti schválenému rozpočtu z roku 2018. Toto zvýšení příjmů bylo důležitým faktorem v kontextu plánovaného hospodaření. Na druhé straně výdaje státního rozpočtu také zaznamenaly růst, což vedlo k celkovému schodku ve výši 28,5 mld. Kč. Tento schodek představoval výzvu pro fiskální politiku a hospodaření státu, přičemž kontext mezi plánovanými příjmy a výdaji měl klíčový vliv na ekonomickou situaci. Meziroční vývoj ukázal, že rozpočtové saldo se zhoršilo ve srovnání s předchozím rokem. Tato dynamika vyžadovala důkladné zhodnocení a reakci ze strany vlády a ministerstva financí. (mfcr.cz, 2019)

4.6.5 Fiskální souhrn

V roce 2019 došlo ke zvýšení plánovaných příjmů ve státním rozpočtu díky růstu ekonomiky a zlepšení daňových výnosů. Na druhou stranu však byl zaznamenán také nárůst výdajů, především v oblasti sociálních dávek a investic do infrastruktury. Tento

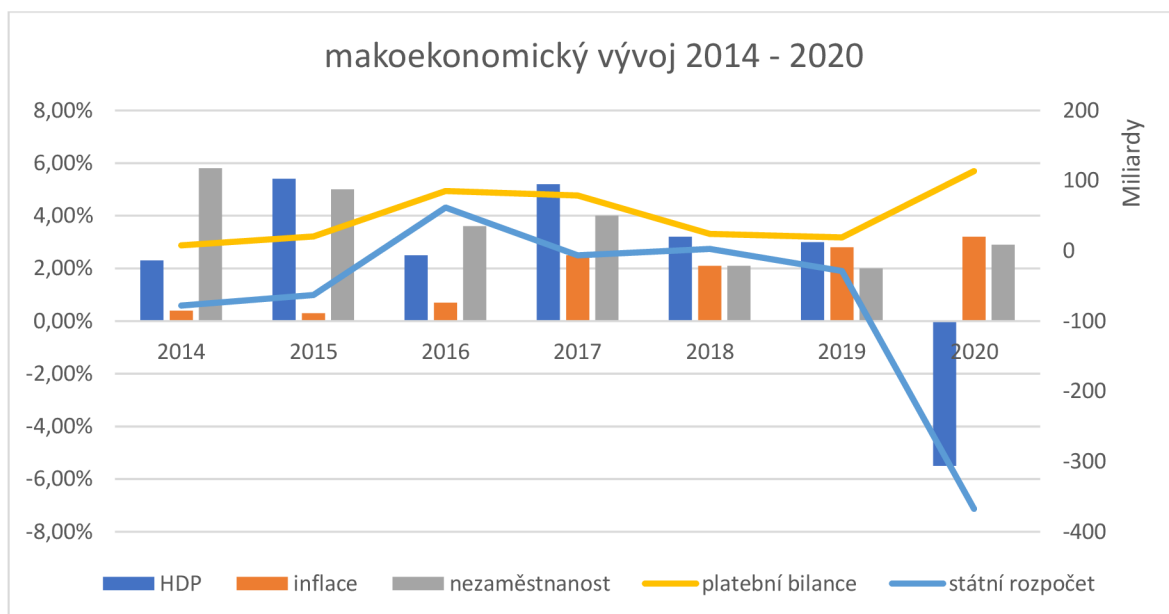
vývoj vedl k celkovému schodku ve státním rozpočtu, který měl vliv na veřejné finance a hospodářskou stabilitu.

Pro firmy znamenal fiskální vývoj větší tlak na daňovou efektivitu a transparentnost financí. Zvýšené výdaje státu do infrastruktury vytvořily příležitosti pro podnikání v oblasti stavebnictví a dodavatelských služeb. Pro občany se situace promítla do vyšších sociálních dávek a investic do veřejných služeb, což mělo pozitivní dopad na jejich životní úroveň. Dobré aspekty tohoto vývoje zahrnují růst daňových příjmů a investic do infrastruktury, které posílily ekonomiku a podpořily zaměstnanost. Naopak horšími aspekty byly nárůst výdajů a celkový schodek ve státním rozpočtu, který mohl vést ke zvýšení daňové zátěže a omezení fiskální flexibility, stejně jako potenciální zadlužování státu na dlouhodobém horizontu. (mfcz.cz, 2019)

4.7 Rok 2020

4.7.1 Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2020

Graf 11 - makroekonomický vývoj 2014–2020

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.7.2 Záměr fiskální politiky

Rok 2020 byl poznamenán významnými hospodářskými výkyvy, zejména v důsledku epidemické situace. Česká republika se rovněž potýkala s hospodářským

propadem, který vedl k poklesu hrubého domácího produktu o 6,1 % a k deficitu ve výši -5,8 % HDP. Legislativa umožnila využití únikových klauzul, avšak novely zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti vzbudily kritiku kvůli svému rozvolnění fiskálního pravidla na omezenou dobu. Situace vyžadovala masivní fiskální a měnovou stimulaci ekonomik a předpokládalo se, že konsolidace veřejných financí by měla začít s postupným snižováním strukturálního schodku.

Navzdory prováděným opatřením byl deficit veřejných financí v roce 2021 predikován na -6,6 % HDP, což by mělo implikovat nárůst zadlužení na 43,3 % HDP. Rok 2020 také přinesl impulzy pro reformy sociálního systému, s různými pohledy na důchodovou reformu. Vládní opatření v oblasti fiskální politiky se zaměřila na podporu zdravotnictví, sociálních služeb, domácností, osob samostatně výdělečně činných a firem, přičemž celková alokace přesahovala 21 % HDP, avšak nebyla plně využita. (mfcr.cz, 2020)

4.7.3 Makroekonomický vývoj

V roce 2020 česká ekonomika čelila hlubokému propadu, kdy HDP klesl o 5,6 %. Tento úbytek byl způsoben poklesem domácí spotřeby a investic, přičemž i vlivem další vlny opatření proti šíření covidu-19. Nicméně ve srovnání s druhým čtvrtletím roku nebyla zahraniční poptávka tak silně ovlivněna. V Unii se HDP snížil o 0,4 % mezičtvrtletně a o 4,8 % meziročně. Hrubá přidaná hodnota (HPH) zaznamenala pokles o 5,5 %, s výjimkou několika odvětví. Omezení ekonomiky negativně ovlivnilo i zahraniční obchod, kde vývoz i dovoz klesly. Výsledná bilance obchodu se zbožím a službami byla přebytková. Celková cenová hladina rostla, přičemž spotřebitelské ceny stouply, hlavně v potravinách a bydlení. Měnověpolitické úrokové sazby byly sníženy, což mělo vliv na dynamiku spotřebních úvěrů a objem úvěrů na bydlení. Zaměstnanost klesla, zejména v průmyslu a v segmentu obchodu a dopravy. Hospodaření státního rozpočtu skončilo s výrazným schodkem, způsobeným protipandemickými opatřeními, která zvýšila výdaje a snížila příjmy. (ČSÚ, 2020)

4.7.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet České republiky na rok 2020 zahrnuje opatření na zvládnutí dopadů pandemie koronaviru. Centrální vládní vklady a nárůst dluhu na zhruba 40 % HDP poskytují zemi určitou finanční rezervu. Navrhovaný rozpočet pro rok 2020 cílí na

skromné fiskální konsolidace a předpokládá pokračující nárůst dluhu ve srovnání s HDP. I přes plánované kroky je však pravděpodobné, že návrh rozpočtu podstoupí změny, přičemž obnovení koronavirové krize zvyšuje ekonomická a fiskální rizika. Očekává se, že politické zájmy budou mít stále větší vliv na nastavení fiskální politiky, což by mohlo ovlivnit plánované fiskální opatření.

Také je nutné zmínit, že během první vlny pandemie došlo ke 10,9 % úbytku HDP, což vyústilo v balíček fiskální podpory ve výši více než 18 % HDP. To vedlo ke zvýšení deficitu státu a vlády na 7,1 % a 7,5 % HDP v první polovině roku 2020. Toto zvýšení deficitu oproti roku 2019 naznačuje významný dopad pandemie na státní rozpočet a fiskální politiku. (mfcz.cz, 2020)

4.7.5 Fiskální souhrn

Fiskální politika v České republice v roce 2020 reagovala na výzvy pandemie COVID-19, která způsobila výrazné hospodářské turbulence. Situace vyžadovala rychlou a masivní fiskální stimulaci, která měla za cíl zmírnit negativní dopady na ekonomiku, občany a firmy. HDP České republiky poklesl o 5,6 %, což vedlo k nejhlubší recesi od globální finanční krize. Tento úbytek HDP byl především důsledkem poklesu domácí spotřeby a investic, které byly ovlivněny opatřeními na omezení šíření viru.

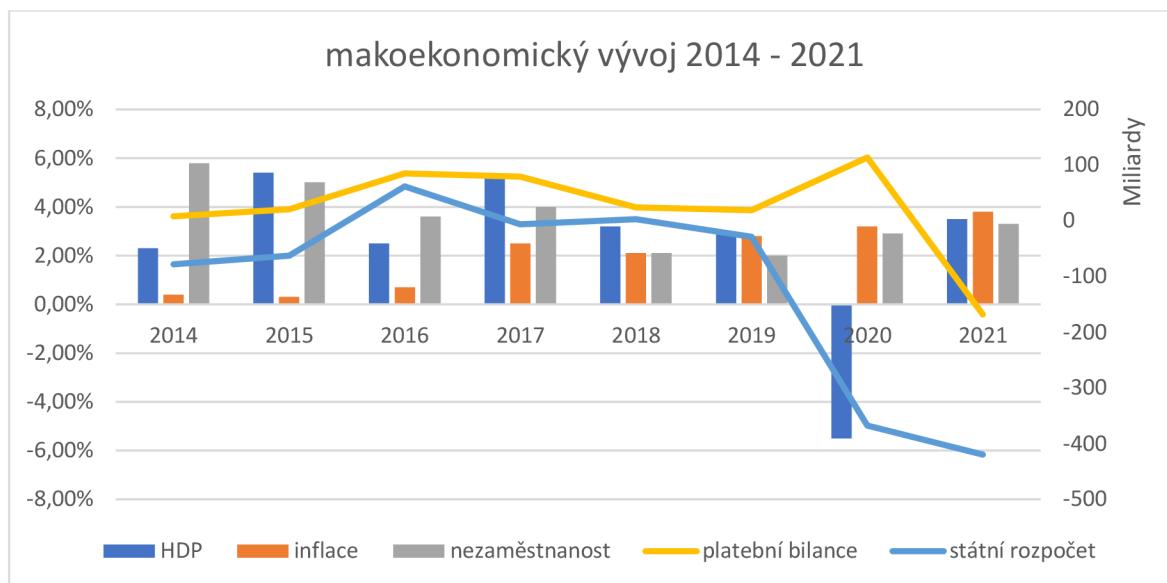
Fiskální opatření, která zahrnovala podporu zdravotnictví, sociálních služeb, domácností a firem, měla za cíl zmírnit ekonomické dopady pandemie. Celková alokace těchto opatření přesáhla 21 % HDP, avšak nebyla plně využita. Státní rozpočet v reakci na pandemii zaznamenal historicky největší schodek, což vyžadovalo zvýšení veřejného dluhu. Vládní politika se zaměřila na fiskální podporu, ale také na reformy sociálního systému, zejména v oblasti důchodů.

Vývoj české ekonomiky v roce 2020 byl ovlivněn nejen domácími faktory, ale i globálními ekonomickými trendy. Zahraniční poptávka byla také snížena, což ovlivnilo český export. Z pohledu dlouhodobých dopadů může masivní fiskální stimulace vést k růstu veřejného dluhu, což může ovlivnit ekonomickou stabilitu a mít dlouhodobé dopady na budoucí fiskální politiku. Zároveň však byla fiskální politika nezbytná k podpoře ekonomické obnovy a zmírnění dopadů pandemie na občany a firmy. (mfcz.cz, 2020)

4.8 Rok 2021

4.8.1 Makroekonomické ukazatele v roce 2014 až 2021

Graf 12 - makroekonomický vývoj 2014–2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.8.2 Záměr fiskální politiky

Ve světle pandemie COVID-19, která stále ovlivňuje ekonomický vývoj v České republice, se očekává, že reálný hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2021 vzroste o 2,5 %. Tento vývoj má zásadní dopad na záměr fiskální politiky v České republice. Očekává se, že saldo sektoru vládních institucí pro rok 2021 bude dosahovat -7,2 % HDP s dluhem na konci roku 2021 na úrovni 43,3 % HDP. V této situaci se fiskální politika zaměřuje na konsolidaci veřejných financí. Návrh státního rozpočtu na rok 2022 počítá se schodkem 376,6 mld. Kč, který vychází z výdajového rámce kompatibilního se strukturálním deficitem 5,6 % HDP.

Zároveň se v této situaci věnuje pozornost inflaci, která se stává významným makroekonomickým problémem. Meziroční inflace v září 2021 dosáhla 4,9 % a očekává se, že průměrná míra inflace v roce 2021 dosáhne 3,5 %, s předpokládaným růstem na 6,1 % v roce 2022. Vysoké ceny energií a dalších komodit vedou k postupnému zvyšování cenových hladin, což bude mít vliv na výdaje vládního sektoru a vyžádá si kompenzační opatření. (mfcz.cz, 2021)

4.8.3 Makroekonomický vývoj

V roce 2021 česká ekonomika zažila vzestup, přičemž HDP narostl o 3,3 %. Hlavním faktorem byla domácí poptávka, především investice a spotřeba domácností. Naopak zahraniční poptávka brzdila růst HDP kvůli problémům s globálními dodavatelskými řetězci. Navzdory tomu ekonomika zaostávala za úrovní před pandemií. Ve 4. čtvrtletí 2021 meziročně HDP narostl o 3,6 %, přičemž domácí poptávka hrála opět klíčovou roli. HPH se zvýšila o 3,0 %, především díky službám a zpracovatelskému průmyslu. Vývoz zboží a služeb vzrostl o 5,0 %, ale dovoz narostl ještě více, což negativně ovlivnilo bilanci obchodu. Cenová hladina celkově rostla, zejména vlivem zvýšení cen dopravy, bydlení a energií. Na trhu práce se situace postupně zlepšovala, přičemž zaměstnanost narůstala. Průměrná mzda stoupla, ale reálně ve srovnání s cenovým vzestupem klesla. Hospodaření státního rozpočtu skončilo v deficitu, který se v porovnání s předchozím rokem prohloubil, především kvůli růstu běžných výdajů a snížení daňového zatížení. (ČSÚ, 2021)

4.8.4 Státní rozpočet

V roce 2021 státní rozpočet České republiky uzavřel s deficitem ve výši 419,7 mld. Kč, který byl o 52,2 mld. Kč vyšší než v roce 2020. Hlavním důvodem pro prohloubení schodku byl růst běžných výdajů, zejména v důsledku opatření realizovaných během jarní pandemické vlny. Opatření týkající se pandemie výrazně zatížila rozpočtové výdaje. Nicméně, pozitivní odrazení postupného zotavování ekonomiky se projevilo v celkovém daňovém inkasu.

Celkové příjmy státního rozpočtu vzrostly meziročně o 0,8 % (+11,8 mld. Kč). Růst výběru DPH odrazil rychlé oživení soukromé spotřeby a akceleraci cen v ekonomice. Naopak, příjmy ze spotřebních daní z minerálních olejů a tabáku meziročně klesly, což představovalo významný rozpočtový propad. Celkové výdaje SR v roce 2021 v souladu s rozpočtovým očekáváním meziročně mírně vzrostly o 3,5 % (+64 mld. korun). Ve srovnání s prudkým navýšením v prvním pandemickém roce (+291,2 mld.) šlo o citelné zmírnění fiskální expanze. (mfcz.cz, 2021)

4.8.5 Fiskální souhrn

Česká republika vstoupila do pandemie s pevným hospodářským základem a úspěšně zvládla krizi díky rozsáhlým fiskálním a měnovým politikám. Tyto opatření

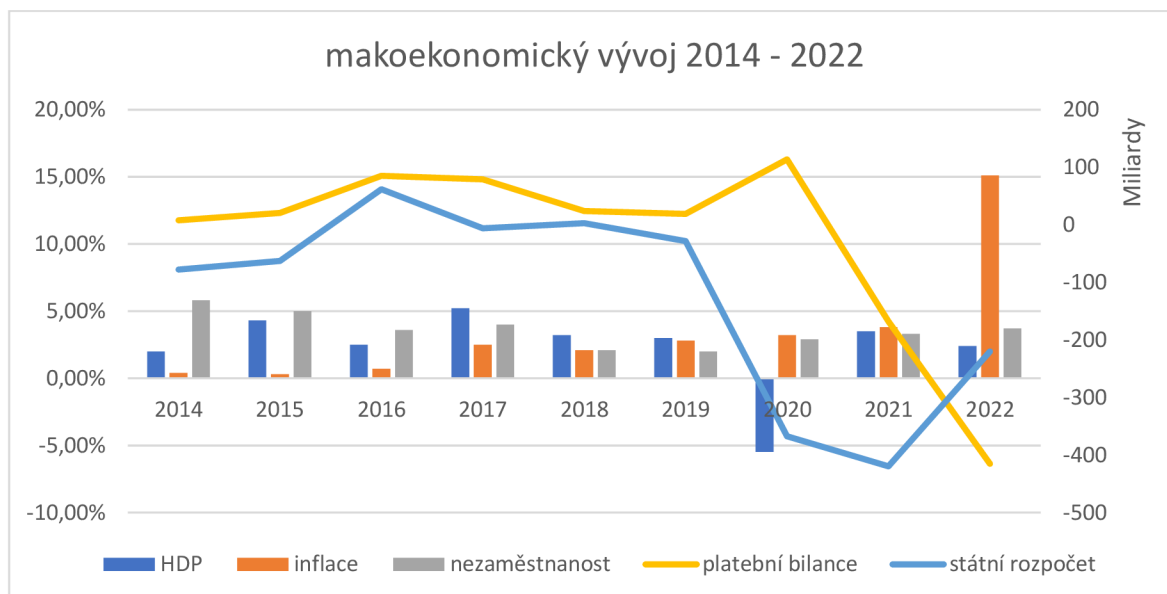
zmírnily dopad šoku a chránily obyvatele, pracovní místa i podniky. Trh práce relativně dobře odolal dopadům pandemie, avšak dlouhodobé tlaky přetrvávají. Inflace v pozdějším období roku 2021 výrazně vzrostla. Makro finanční zranitelnosti přetrvávají, zejména vzhledem k rychlému růstu cen nemovitostí a značnému rizikovému chování domácností.

Vzhledem k opakovanému vzestupu případů COVID-19 v Evropě by mohlo dojít k zastavení ekonomického oživení dalšími vlnami nákazy. Proto by měla být politická podpora snižována a zajištěna koordinace fiskální politiky. I přes ohromný nárůst veřejného dluhu na 419,7 mld, což je zatím nejvyšší v novodobé historii, je jeho poměr k HDP stále mezi nejnižšími v EU. V roce 2022, rozpočet počítá s redukcí schodku v souvislosti s ukončením opatření souvisejících s pandemií, jež výrazně prohlubovala státní dluh. (mfcr.cz, 2021)

4.9 Rok 2022

4.9.1 Makroekonomické ukazatele v roce 2014 až 2022

Graf 13 - makroekonomický vývoj 2014–2022

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.9.2 Záměr fiskální politiky

Veřejné finance čelí v poslední době bezprecedentním tlakům, které přesahují situaci běžných hospodářských krizí. Růstové vyhlídky narušila Ruská federace, která koncem února vtrhla na území Ukrajiny a rozpoutala válečný konflikt. Trhy s fosilními palivy vedly k masivnímu růstu cen energií, který výrazně dopadá na domácnosti i

podniky. Rostoucí ceny energií se promítají do celé ekonomiky formou dražších výrobních vstupů. Meziroční míra inflace spotřebitelských cen vzrostla v České republice na hodnotu blížící se 18 %.

Původní návrh státního rozpočtu na rok 2022 se schodkem 376,6 mld. Kč byl po volbách v říjnu loňského roku snížen o téměř 100 mld. Kč. Očekáváme proto, že schodek veřejných financí bude převyšovat 4 %. Z pohledu nastavení by fiskální politika v horizontu predikce a výhledu měla působit v zásadě neutrálně. Hodnota strukturálního deficitu kolem 3 % HDP je v souladu s fiskálním pravidlem daným zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Je tak zřejmé, že jakmile to situace dovolí, veřejné finance v České republice budou muset projít fiskální konsolidací. K té však bude prostor až po odeznění aktuální krize a vyřešení jejích důsledků. (mfcr.cz, 2022)

4.9.3 Makroekonomický vývoj

HDP v roce 2022 vzrostl o 2,4 %, přičemž hlavní příspěvek k tomuto růstu přišel ze strany kapitálových výdajů a zahraniční poptávky. Ve druhé polovině roku 2022 převládala podpora meziročního ekonomického růstu ze strany zahraniční poptávky, zatímco domácí spotřeba i kapitálové výdaje klesaly.

HPH v roce 2022 vzrostla o 2,5 %, přičemž růst byl zaznamenán zejména v oblasti služeb. Největší růst HPH byl zaznamenán v oblastech informačních a komunikačních činnostech a v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech. Zahraniční obchod se zbožím a službami zaznamenal reálný meziroční růst o 5,7 % a celková cenová hladina se zvýšila o 8,4 %. Meziročně se spotřebitelské ceny zvýšily o 15,1 %, přičemž růst cen byl plošný a významně ovlivněn oblastmi bydlení a energiemi. Celková zaměstnanost vzrostla o 1,7 % a průměrná hrubá měsíční nominální mzda dosáhla 40 353 korun, což byl nárůst o 6,5 %, avšak v důsledku růstu spotřebitelských cen se mzda reálně propadla o 7,5 %. (ČSÚ, 2022)

4.9.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet České republiky za rok 2022 uzavřel s deficitem ve výši 360,4 miliardy korun, což nebylo v souladu s očekáváním. Byl to již třetí rok v řadě, kdy došlo k hlubokému schodku, nicméně výsledek za rok 2022 byl relativně nejpříznivější. Výsledek byl ovlivněn především příznivým hospodařením v prvním čtvrtletí, kdy ekonomická aktivita nebyla omezena protipandemickými restrikcemi. Druhá polovina roku 2022 byla

charakterizována razantním růstem cen energií a paliv v důsledku války na Ukrajině, což ovlivnilo ekonomiku a srazila ji do sestupné fáze hospodářského cyklu. Tento vliv se negativně projevil zejména na výdajové straně rozpočtu, kde se zvýšily sociální transfery, náklady na energie a provoz státu. Bylo to způsobeno hlavně zastropováním cen energií.

Celkové příjmy státního rozpočtu vzrostly meziročně o 9,2 %, přičemž hlavní příspěvek přišel z vyššího inkasa daní z přidané hodnoty DPH, jejichž příčinou bylo zvýšení ceny spotřebního koše a cen energií. Výdaje se také výrazně zvýšily, především kvůli běžným výdajům, jenž bylo nižší než předešlý rok, zejména na důchody, které rekordně vzrostly. Také zvýšená migrace ze strany Ukrajiny stály sociální transfery SR více peněz než obvykle. (mfcz.cz, 2022)

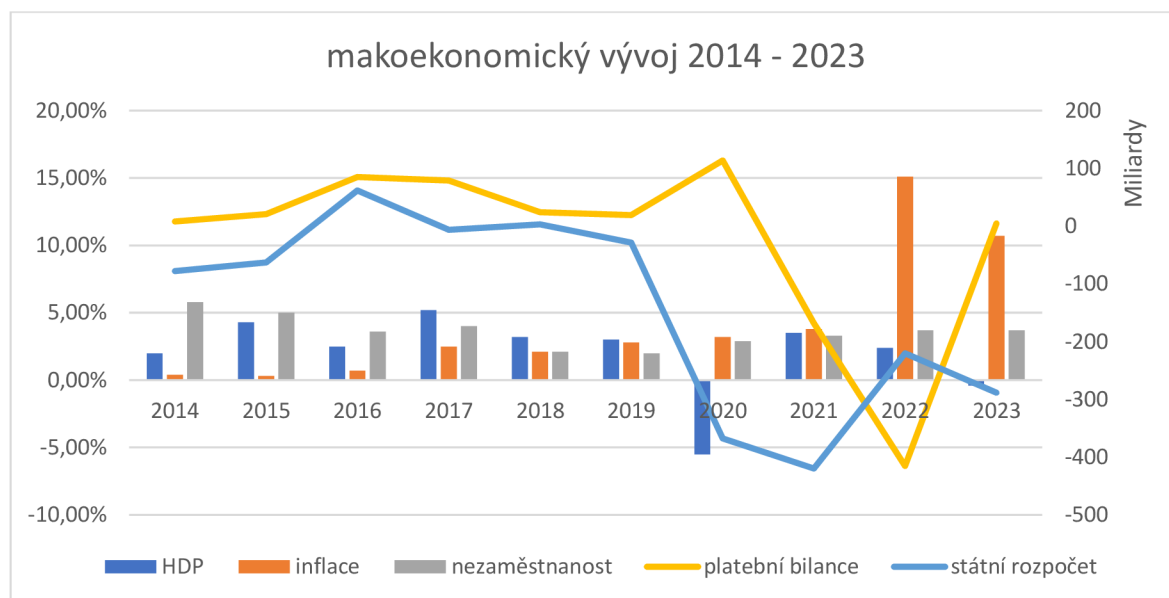
4.9.5 Fiskální souhrn

Fiskální situace v roce 2022 reflektovala nátlak mimořádných událostí, jako je konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou a dramatický nárůst cen energií. Tento tlak ovlivnil nejen ekonomické vyhlídky, ale také každodenní život občanů, firmy a celý stát. Rostoucí inflace, která se přiblížila hodnotě 18 %, znamenala ohromné zvýšení nákladů na životní potřeby, což mělo významný dopad na rozpočty domácností i firem. Inflace vedla k výraznému zvýšení celkových příjmů státního rozpočtu, zejména díky vyšším daním z přidané hodnoty a pojistnému na sociální zabezpečení. Tento růst přispěl k částečnému vyrovnaní neočekávaného poklesu příjmů z rozpočtu EU. Na druhou stranu, výdaje státního rozpočtu se také výrazně zvýšily, zejména v oblasti běžných výdajů, jako jsou důchody, které dosáhly rekordní úrovně díky valorizaci. Výsledkem fiskální politiky za rok 2022 bylo zvýšení sociálních transferů, aby se kompenzovalo zvýšení nákladů na život a energie, což mělo za následek zvýšené náklady pro stát. (mfcz.cz, 2022)

4.10 Rok 2023

4.10.1 Makroekonomické ukazatele v r. 2014 až 2023

Graf 14 - makroekonomický vývoj 2014–2023

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024)

4.10.2 Záměr fiskální politiky

Ekonomika, která prošla obdobím mírné recese a vysoké inflace, se očekává, že se postupně oživí a dosáhne růstu mezi 2 a 2,5 %. Vysoká inflace ovlivňuje veřejné finance, vedoucí k dodatečným výdajům v sociální oblasti a transferům. Očekává se, že inflace v roce 2024 výrazně poklesne a bude se pohybovat mírně nad 3 %, což se neuskutečnilo, Výdaje státního rozpočtu na rok 2024 budou ovlivněny ukončením jednorázových opatření souvisejících s cenami energií a souborem konsolidačního balíčku. Tento balíček zahrnuje změny v 65 právních normách, přičemž se očekává, že jeho dopad na saldo bude více než 2procentní body.

Fiskální politika by měla reagovat restriktivně, a hodnota strukturálního deficitu by měla klesnout na maximálně 1,75 % HDP do roku 2026. Veřejné finance České republiky jsou ovlivněny také otázkou dlouhodobé finanční udržitelnosti v sociálních systémech. Projektované výdaje důchodového systému potvrzují negativní vývoj. (mfcz.cz, 2023)

4.10.3 Makroekonomický vývoj

Česká ekonomika se v roce 2023 potýká s obtížemi, kdy HDP meziročně poklesl o 0,7 %. Tento trend pokračuje již třetím rokem a způsobují ho především snížená tvorba zásob a spotřeba domácností. I když vládní spotřeba a investiční aktivity poskytují určitou oporu, Česká republika zaostává za většinou zemí EU. Tento pokles odráží i HPH, která ve třetím čtvrtletí meziročně poklesla o 0,1 %. Růst v odvětvích služeb je vyvažován poklesem v průmyslu a stavebnictví. I export zboží a služeb klesl meziročně o 0,5 %, avšak bilance obchodu se zbožím a službami vykázala přebytek, což naznačuje určitou stabilitu.

Tento ekonomický pokles je především ovlivněn vysokou inflací, která zpomaluje růst a zvyšuje životní náklady. Inflace se očekává až na úrovni 10,8 %. Na trhu práce sice existují nerovnováhy, ale nezaměstnanost stále roste jen mírně. Hospodaření státního sektoru reflektuje mimořádné příjmy a výdaje, které jsou spojeny s energetickou krizí a pomocí uprchlíků. Schodek hospodaření dosáhl 3,6 % HDP v roce 2023. (ČSÚ, 2023)

4.10.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet České republiky pro rok 2023 přinesl ekonomické výzvy, zejména pokud jde o jeho schodek a hospodaření. Celkový schodek rozpočtu dosáhl částky 288,5 mld. Kč, což představuje pokles oproti plánované částce 295 mld. Kč. Tento trend naznačuje pozitivní vývoj v řízení veřejných financí a schopnost efektivní alokace zdrojů.

Zvýšení příjmů státního rozpočtu o 17,8 % na částku 289,7 mld. Kč bylo hlavně důsledkem růstu daňových příjmů. Mimořádné příjmy z daně z neočekávaných zisků a odvodu sehrály klíčovou roli. Rovněž příjem z majetkové účasti státu v akciové společnosti ČEZ a finanční prostředky z Evropské unie přispěly k tomuto pozitivnímu vývoji. Na straně výdajů došlo k meziročnímu nárůstu o 217,8 mld. Kč, což bylo ovlivněno zejména růstem běžných výdajů. Tyto nárůsty se týkaly hlavně sociálních dávek, včetně důchodů, a pomoci domácnostem a firmám s vysokými cenami energií. Tento vývoj veřejných financí, kde se podařilo dosáhnout plánovaným konsolidačním balíčkem a současně efektivně spravovat veřejné zdroje. (mfcr.cz, 2023)

4.10.5 Fiskální souhrn

Fiskální politika České republiky v roce 2023 se stala důležitým nástrojem v reakci na aktuální ekonomické výzvy, které zahrnovaly mírnou recesi a vysokou inflaci. Tento

rok přinesl očekávané poklesy HDP o 0,7 %. Tendence poklesu HDP již třetím rokem naznačuje obtíže české ekonomiky, zejména ve tvorbě zásob a spotřebě domácností. Fiskální politika se zaměřila na restrukturalizaci veřejných financí tak, aby reagovala na inflační tlaky a poskytovala podporu občanům a firmám. Výdaje v sociální oblasti a transferům byly zvýšeny v důsledku vysoké inflace, což ovlivnilo celkové veřejné finance.

Konsolidační balíček, obsahující změny v 65 právních normách, hrál klíčovou roli ve snaze vyrovnat veřejné finance. Očekává se, že tento balíček bude mít více než 2 procentní dopad na saldo rozpočtu. Restriktivní přístup k fiskální politice je navrhován s cílem snížit strukturální deficit na maximálně 1,75 % HDP do roku 2026. Státní rozpočet pro rok 2023 zaznamenal schodek ve výši 288,5 mld. Kč, což představuje pokles oproti plánované částce.

Celkově lze konstatovat, že fiskální politika v roce 2023 reflektovala snahu o stabilizaci veřejných financí v době ekonomických turbulencí a inflačních tlaků. Úsilí o snižování schodku a efektivní alokace zdrojů představuje důležitý krok k udržitelnému ekonomickému rozvoji v České republice. (mfcf.cz, 2023)

5 Výsledky a diskuse

Česká republika obecně není součástí špičky nejsilnějších ekonomik v Evropě, ale na poslední přičky také nezapadá. Toto tvrzení lze přirovnat k situaci ve fiskální politice, která se v posledních letech potýká s velkými výzvami a problémy. Vztah mezi ekonomickým zdravím země a fiskální politikou je velmi propojen, neboť silná ekonomika může posílit účinnost a přesnost fiskální politiky. Před pandemickou krizí však byla zaznamenána období s pozitivními dopady na ekonomiku země. I přes překonání pandemické krize z roku 2020 se Česká republika stále potýká s mírnými dopady války na Ukrajině, která trvá již dva roky, a tyto dopady stále komplikují fiskální politiku české republiky a zbytek Evropy. Česká republika disponuje několika vhodnými nástroji, které mohou efektivně pracovat s dopady jakékoli krize, ať už se jedná o restriktivní nebo expanzivní směr. Tato schopnost je klíčová pro úspěšné zvládnutí výzev, kterým čelí jak vnitřní, tak vnější ekonomické prostředí.

Časová řada od roku 2014–2023 nám zobrazuje stěžejní informace pro fiskální politiku a národní hospodářství české republiky. Tyto informace především slouží k pochopení hlavní problematiky, hodnocení fiskální politiky a návaznosti na ekonomiku země. Následné změny v postupech fiskální politiky reflektují aktuální situaci, ať se jedná o růst nebo o krizi v určitých fiskálních politikách. Výchozí časovou řadu bych zde rozdělil na tři období dle úřadování různých ministrů financí. První období patří bývalému ministru financí A. Babišovi (2014–2017). Během jeho funkčního období byla provedena řada opatření, která měla různé účinky na ekonomiku země. Mezi opatření, která lze označit za úspěšná, patří například zavedení Elektronické evidence tržeb (EET), avšak tento systém čelil systémovým problémům, což zpochybnilo jeho účinnost při zkvalitnění výběru daní. Dále je třeba zmínit pozitivní saldo státního rozpočtu v roce 2016, avšak toto dosažení bylo spojeno s menšími státními investicemi a zároveň s větším přísunem dotací z Evropské unie. Tyto faktory vedly v následujících letech k nižšímu růstu HDP a zvýšení zadlužení země. Toto období je charakterizováno jako po krizové a je spojeno s obdobím, kdy se Česká republika zotavila z dopadů krize z roku 2008. V této době HDP neustále roste, míra nezaměstnanosti zůstává na nízké úrovni a inflace se drží pod inflačním cílem.

Během období ministryně A. Šilerové (2017–2021) čelila ekonomika České republiky několika výzvám, které ovlivnily fiskální politiku země. Vláda se snažila udržet nízký schodek nebo dosáhnout přebytku, avšak tato opatření vedla k nižšímu růstu HDP a

vyšší inflaci, což postupně přispělo k poklesu hospodářského cyklu. Zlepšení výběru daní prostřednictvím předešlého zavedení Elektronické evidence tržeb (EET) přineslo určité zmírnění vlivu těchto výzev na ekonomiku. Postupný nárůst státních investic a lepší alokace finančních prostředků byly považovány za kroky ke zlepšení fiskální politiky, přestože pandemie COVID-19 přinesla nové komplikace. Rychle, a ne zcela promyšlené sjednané obrovské výdaje na podporu obyvatel a firem vedly státní rozpočet k nejvyššímu schodku v historii země. Alokace finančních podpůrných balíčků pro uzavřené podniky nebo osoby v hmotné nouzi nebyla optimální, což vedlo k neuspokojení obyvatel a ztížilo zvládnutí pandemické krize. Lepší promyšlení a rozdělení finančních prostředků by vedlo k vyšší spokojenosti obyvatel, snížení schodku a lepšímu zvládnutí pandemické krize.

Toto období také zdůraznilo potřebu proaktivních a promyšlených opatření, která by mohla minimalizovat dopady budoucích krizí na fiskální politiku a ekonomiku jako V posledním období, jehož se tato bakalářská práce týká, tj. období ministra financí Z. Stanjury (od roku 2021 do současnosti), došlo k významným změnám a výzvám, které souvisely jak s pandemickou krizí, tak s konfliktem na Ukrajině. Toto funkční období bylo rovněž poznamenáno významným státním schodkem z předchozího období vlády. Těmito počátečními obtížemi se projeví zhoršující se ekonomické ukazatele, jako je pokles HDP, mírně rostoucí nezaměstnanost a výrazný nárůst inflace, což představovalo pro vládu značnou výzvu. Zastropováním cen energií z širšího hlediska vedlo k negativní platební bilanci a dále zatížilo státní rozpočet. Vládní opatření zaměřená na podporu ekonomiky a reformu důchodů byla představena, avšak setkala se s výraznou kritikou. V období krize bylo nezbytné přijmout obtížná opatření s cílem ochladit ekonomiku. Zavedení konsolidačního balíčku a postupné odstopování cen energií či zrušení jiných finančních podpor vedou ke snížení inflace a zvýšení HDP. Konsolidační balíček zahrnoval širokou škálu změn jak v oblasti příjmů, tak výdajů ve státním rozpočtu. Následná reforma důchodů se stala hlavním tématem fiskální politiky, neboť rostoucí výdaje rozpočtu vyžadovaly opatření. I přes kritiku se vládě podařilo přijmout rázná opatření nezbytná pro další fungování státu. Určitá opatření, například v oblasti alokace zemědělských dotací, která nebyla efektivně využívána a vedla k zvýšenému dovozu, nebyla vhodná pro ekonomiku České republiky. Veřejné finance zatím nebyly zcela stabilizovány a vláda se stále potýká s významnými výzvami. Vláda je však na správné cestě k tomu, aby prostřednictvím logických a ekonomických opatření zlepšila národní hospodářství a prosperitu země.

6 Závěr

Bakalářská práce se věnovala tématu fiskální politika v ČR a její nástroje.

První část práce se zabývala teoretickým pojetím fiskální politiky jako takové. Vysvětlení základních pojmů a nástrojů fiskální politiky v české republice. Byly zde také vysvětleny základní makroekonomické ukazatele, jelikož s fiskální politikou úzce souvisí. Téma nástrojů fiskální politiky a dopady na občany, firmy či stát bylo rozebráno podrobněji. Součástí první části také bylo vysvětlení a poukázání na státní rozpočet a jejich úskalí.

Ve druhé části se práce věnovala časové řadě fiskální politiky od roku 2014–2023, také zachyceno graficky, kde bylo analyzovány kroky, události, vysvětlení a hodnocení jednotlivých let, které mají za následek růst, stagnaci či pokles ekonomiky české republiky. Rozbor jednotlivých let slouží k lepšímu pochopení fiskální politiky, jednotlivých nástrojů a také jejich dopadů na širokou veřejnost. Pochopení fungování vlády z hlediska financí a jejího vlivu, by mělo být záležitostí každého z občanů každé země.

Cílem bakalářská práce byla identifikace aktuální fiskální politiky v České republice, nástrojů fiskální politiky, se kterými operuje a následný vliv na občana a hospodářský růst ČR nebo rozvoj země. Dále se zabývá historií fiskální politiky v novodobé ČR po roce 1991. Cílem práce je prostřednictvím provedené identifikace zhodnotit úspěšnost současné fiskální politiky v ČR a navrhnout možné změny, které by mohly vést k lepšímu hospodářskému výkonu země.

Vývoj fiskální politiky v daném období prošel mnoha změnami. Prosperita, koronavirová pandemie nebo konflikt mezi Ukrajinou a Ruskem jsou pro fiskální politikou obrovskou výzvou. Zachovat se ekonomicky, morálně ke vztahům s občany nebo firmami není jednoduché a vybrat si mezi ekonomickou prosperitou či se zachovat více eticky k občanům formou peněžní nebo ujišťující formou často budí obrovskou kritiku již zmiňované fiskální politiky. Obecné pochopení této problematiky vede k většímu porozumění jak zákonů, novel či vyhlášek upravující vztah ekonomiky státu a vlády tak i porozumění finanční gramotnosti daného státu. Proto je nutné se vzdělávat v tomto odvětví, protože pochopení ekonomie státu vede hlavně k lepší výkonnosti ekonomiky. Tato bakalářská práce si také dala za cíl představit téma fiskální politiky, vysvětlit ho, poukázat každodenní dopady a také vývoj do dalších let.

Na základě analýzy zjištěných dat, studiem odborné literatury a výročních zpráv ministerstva financí, bylo české fiskální politice nabídnuto několik doporučení. Podpora edukace problematiky fiskální politiky je klíčové stanovisko, které vede k porozumění kroků vlády pro dosažení vytyčeného cíle. Cílená propagace zaručuje efektivní poučení o tématu a propojení s dopady na běžný život a ekonomikou. Následující doporučení vede směrem ke spolupráci ekonomických odborníků s vládou. Národní ekonomická rada vlády, která aktivně podává doporučení by měla být více vyslyšena. Ekonomické přemýšlení v dlouhodobém měřítku dokáže změnit spoustu záležitostí a také umí vyřešit nespočet obtížných otázek v oblasti valorizace důchodů, daňového systému, platební bilanci a také HDP. Jenže funkční období jednotlivých seskupení vlád bývá velmi krátké pro tak obrovské změny, že následná kritika není to, oč by žádali, proto se také změny nedějí. Další sugesce by se měla opírat o dílčí kroky fiskální politiky. Větší investice povedou v budoucnu k lepší prosperitě, větší spokojenosti a také růstu ekonomiky. Lepší promyšlení konsolidačního balíčku v oblasti zemědělství, daní, vývozu a nemovitostí dokáže zjednodušit fungování státu, občanů i firem, což opět dokáže zlepšit ekonomiku.

Vzhledem k současné krizi, která je spojená se stále vysokou inflací, vysokou cenou životních nákladů, a lehkému propadu HDP lze očekávat nespokojenost vůči vládě. Fiskální politika, která ustanovila určitá opatření v rámci konsolidace státních financí by měla v budoucích letech utlumit krizi a vrátit státní finance i ekonomiku do svého vytyčeného cíle. Kroky, které jsou uveřejněné aktivně zlepšují tuto situaci, a proto je dost pravděpodobné, že návrat k normálu je proveditelný. Budoucí vývoj je tedy veden prozatím správným směrem, avšak spoustu ekonomických otázek do budoucnosti není stále zodpovězeno, a tím pádem by se vláda měla zajímat o dlouhodobé řešení vůči fiskální politice.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní Literatura

- BACHANOVÁ, V., Fiskální politika v prostředí Evropské hospodářské a měnové unie. Beckova edice ekonomie. V Praze: C.H. Beck, 2014. 127 s. ISBN 978-80-7400-526-8.
- BRČÁK, J.; SEKERKA, B. a STARÁ, D., 2014. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3
- BRČÁK, J.; SEKERKA, B.; SEVEROVÁ, L. a STARÁ, D., Makroekonomie: makroekonomický přehled. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. 264 s. ISBN 978-80-7380-831-0.
- DOLEŽALOVÁ, J., Politický cyklus a fiskální politika: význam jejich vztahu pro hospodářskou politiku. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 208 s. ISBN 978-80-210-7142-1.
- IZÁK, V., Fiskální politika. Vyd. 2. Praha: Oeconomica, 2010. 210 s. ISBN 978-80-245-1669-1.
- KUBÁTOVÁ, K., Fiskální a měnová politika a jejich vliv na mezinárodní podnikání a konkurenceschopnost v zemích EU. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 131 s. ISBN 978-80-7380-493-0.
- KUBÍČEK, J., Hospodářská politika. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 302 s. ISBN 80-868-9899-7.
- KUKALOVÁ, G. a PFEIFEROVÁ, D., Místní finance v ČR. Vydání čtvrté. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2023. ISBN 978-80-213-3248-5.
- ŘEŽÁBEK, P., Měnová politika a její interakce s politikou fiskální. Praha: Karolinum, 2010. 128 s. ISBN 978-80-246-1894-4.
- ROJÍČEK, M, SPĚVÁČEK, V.; VEJMĚLEK, J.; ZAMRAZILOVÁ, E. a ŽDÁREK, V., 2016. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing. 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9

7.2 Internetové zdroje

HDP. Online. In: S. 1. Dostupné z: <https://www.penize.cz/hdp>. [cit. 2024-01-30].

MRÁZEK, Jiří Inlace - 2024, míra inflace a její vývoj v ČR. Online. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/inlace/?imakroGraphFrom=1.1.2013>. [cit. 2024-01-30].

SOUKUP, Jaroslav. PŘEHLEDNĚ: Co obsahuje konsolidační balíček vlády. Online. In: . Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-prehledne-co-obsahuje-konsolidacni-balicek-vlady-40431290>. [cit. 2024-01-31].

TEJMLOVÁ, Naděžda. Vývoj fiskální politiky u nás po roce 1989. Online, Diplomová práce, vedoucí Ing. Stanislav Heczko, PhD. Praha: Bankovní institut vysoká škola Praha, 2014. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/pfgy3/Vyvoj_fiskalni_politiky_u_nas_po_roce_1989.pdf. [cit. 2024-01-31].

Daňové změny od roku 2013. Online. In: Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/scripts/detail.php?id=95853&tmplid=50>. [cit. 2024-01-31].

Fiskální výhled ČR – listopad 2014. Online. 2014. Praha, 2014. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2014/fiskalni-vyhled-listopad-2014-19775>. [cit. 2024-02-20].

Fiskální výhled ČR – listopad 2015. Online. 2015. Praha, 2015. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2015/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2015-23190>. [cit. 2024-02-20].

Fiskální výhled ČR – listopad 2016. Online. 2015. Praha, 2015. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2016/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2016-26623>. [cit. 2024-02-20].

Fiskální výhled ČR – listopad 2016. Online. 2017. Praha, 2017. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2017/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2017-30172>. [cit. 2024-02-20].

Fiskální výhled ČR – listopad 2018. Online. 2018. Praha, 2018. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2017/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2017-30172>. [cit. 2024-02-20].

Fiskální výhled ČR – listopad 2019. Online. 2019. Praha, 2019. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2019/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2019-36587>. [cit. 2024-02-20].

Fiskální výhled ČR – listopad 2021. Online. 2021. Praha, 2021. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2021/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2021-43508>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Fiskální výhled České republiky – listopad 2022. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2022/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2022-49281>. [cit. 2024-02-21].

MFČR. Fiskální výhled České republiky – listopad 2023. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2023/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2023-53585>. [cit. 2024-02-21].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2014. Online. Czso.cz. 2014, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2014-ljz3yh9xlg>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2015. Online. Czso.cz. 2015, s. 23. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2015>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2016. Online. Czso.cz. 2016, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-v-roce-2016>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2017. Online. Czso.cz. 2017, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-rok-2017>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2018. Online. Czso.cz. 2018, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-rok-2018>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2019. Online. Czso.cz. 2019, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/analyza-ekonomickeho-vyvoje-v-roce-2019>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2020. Online. Czso.cz. 2020, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2020>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2021. Online. Czso.cz. 2021, s. 22. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2021>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2022. Online. 2022. Praha, 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2022>. [cit. 2024-02-20].

ČSÚ. Vývoj ekonomiky české republiky v roce 2023. Online. 2023. Praha, 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-3-ctvrtleti-2023>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2014. Mfcr.cz [online]. 2014, s. 22 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2014-17501>

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2015. Mfcr.cz [online]. 2015, s. 22 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2015-21174>

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2016. Online. Mfcr.cz. 2016, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2016-25872>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2017. Online. Mfcr.cz. 2017, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2017-28944>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2018. Online. Mfcr.cz. 2018, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2019/pokladni-plneni-sr-33898>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2019. Online. Mfcr.cz. 2019, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2019-34784>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2020. Online. Mfcr.cz. 2020, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2020-38000>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2021. Online. Mfcr.cz. 2021, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2021-41404>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2022. Online. Mfcr.cz. 2022, s. 22. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2022-47759>. [cit. 2024-02-20].

MFČR. Státní rozpočet v kostce 2023. Online. Mfcr.cz. 2023, s. 22. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2023-03-28_Statni-rozpocet-2023-v-kostce_v02.pdf. [cit. 2024-02-20].

ZAMRAZILOVÁ, Eva. VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2020: Kapitola 359 – Úřad Národní rozpočtové rady. 2021.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - rozpočtová soustava České republiky	29
---	----

8.2 Seznam grafů

Graf 1 - Lafferova křivka.....	18
Graf 2 - meziroční inflace v ČR měsíčně 2018–2023 v %	25
Graf 3 - struktura příjmů SR v % 2023.....	31
Graf 4 - struktura výdajů SR v % 2023	32
Graf 5 - makroekonomické ukazatele 2013–2014.....	34
Graf 6 - makroekonomický vývoj 2014–2015.....	37
Graf 7 - makroekonomický vývoj 2014–2016	40
Graf 8 - makroekonomický vývoj 2014–2017.....	42
Graf 9 - makroekonomický vývoj 2014–2018.....	45
Graf 10 - makroekonomický vývoj 2014–2019.....	47
Graf 11 - makroekonomický vývoj 2014–2020.....	49
Graf 12 - makroekonomický vývoj 2014–2021.....	52
Graf 13 - makroekonomický vývoj 2014–2022.....	54
Graf 14 - makroekonomický vývoj 2014–2023.....	57

8.3 Seznam tabulek

Tabulka 1 - HDP v české republice, 2020–2022 – roční a čtvrtletní srovnání	23
--	----

8.4 Seznam rovnic

Rovnice 1 - výpočet míry inflace dle indexu inflace	24
---	----

8.5 Seznam použitých zkratk

HDP - hrubá přidaná hodnota
ČPH – čistá přidaná hodnota
HPH – hrubá přidaná hodnota
EET – elektronická evidence tržeb
DPH – daň z přidané hodnoty
CPI – cenový index spotřebitelských cen
PPI – index cen průmyslových výrobců